RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1876. Första Kammaren. N:o 36.

Torsdagen den 11 Maj, f. m.

Kammaren sammanträdde klockan 10 f. m.

Justerades protokollet för den 1 dennes.

Herr *Ljungqvist* begärde och erhöll ledighet från riksdagsgöromålen under 8 dagar från den 15 dennes.

Upplästes och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelser:

N:o 34, angående anvisande af tillgång för bestridande af förefallande utgifter till forsellönsersättning och begrafningshjelp m. m.;

N:o 35, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Första hufvudtitel.

N:o 36, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Andra hufvudtitel;

N:o 37, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Tredje hufvudtitel;

N:o 38, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Fjerde hufvudtitel;

N:o 40, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Sjette hufvudtitel;

N:o 42, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Åttonde hufvudtitel;

N:o 44, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående aflöning åt en Statsminister m. m.;

N:o 45, angående Kongl. Maj:ts nådiga framställning om anvisande af medel för utförande af åtskilliga nybyggnader och andra arbeten vid statens jernvägar, äfvensom för anskaffande af jernvägsmateriel;

N:o 46, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående försäljning af det Landshöfdingen i Gottlands län tillförene på lön anslagna Skälsjö fiske;

N:o 47, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående eftergift af kronohemmansåboen Johan Holmbom i Waikijaur ådömd skadeersättning;

N:o 48, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afsöndring af jord från sergeantsbostället Stålsbyn N:o 1 under Wermlands regemente;

N:o 49, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afsöndring af jord från ryttmästarebostället Rebbelberga Kungsgård i Kristianstads län;

N:o 50, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afsöndring af jord från f. d. Korporalsbostället under Skånska Dragonregementet N:ris 12 och 14 Östraby;

N:o 51, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afsöndring af jord från f. d. pipare- och trumslagarebostället vid Uplands regemente Tibble N:o 7;

N:o 52, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afsöndring af jord från Kronan tillhöriga hemmanen Greby i Södermanlands län;

N:o 53, angående eftergift af Kronans rätt till danaarf efter aflidne smeden Carl Malmberg vid Eriksdal;

N:o 54, i anledning af den år 1875 verkstälda granskning af Statsverkets med flera allmänna fonders förvaltning under år 1873;

N:o 55, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående rotering af de så kallade frisocknarne i Örebro län;

N:o 56, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afsöndring af jord från gatehuset N:o 12 Rörum i Christianstads län; och

N:o 57, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående skatteköp af det till Ramlösa helsobrunn upplåtna kronohemmanet Köpinge N:o 4.

Upplästes och godkändes Riksdagens Kanslis förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelser:

N:o 60, rörande förändrade föreskrifter för hushållningen med statens skogar;

N:o 61, i fråga om förhöjning i beloppet af de väntningspenningar den till skjuts uppbådade är berättigad erhålla; och

N:o 62, om revision af gällande föreskrifter rörande användande af eder.

Upplästes och godkändes Bevillnings-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelser:

N:o 63, angående vilkoren för tillverkning och försäljning af bränvin;

N:o 64, angående vissa förändringar i Kongl. Förordningen den 30 Maj 1873 om beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket; och

N:o 65, angående dels förändring i vilkoren för tidningars

och tidskrifters postbefordran dels ock åtskilliga andra postväsendet rörande frågor.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets den 10 dennes bordlagda utlåtande N:o 79, angående sättet för bestridande af kostnaderna för statsrevisionerna och deraf föranledda ändringar i Riksgäldskontorets reglemente samt i instruktionen för Riksdagens revisorer af Riksgäldsverket.

Föredrogos och biföllos Banko-Utskottets den 10 dennes bordlagda memorial:

N:o 8, rörande instruktion för nästkommande Riksdags Banko-Utskott; och

N:o 9, i fråga om ändring af den för Riksdagens revisorer af Riksbanken gällande instruktion.

Föredrogos men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Lag-Utskottets nedannämnda, den 10 dennes bordlagda memorial och utlåtanden nemligen:

N:o 42, med förslag till sammanjemkning af Kamrarnes skiljaktiga beslut vid behandling af Utskottets utlåtande N:o 36 i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående antagande af det metriska mått- och vigtsystemet;

N:o 43, i anledning af väckt förslag om upphörande af skyldigheten att uppsätta och underhålla så kallade milstolpar;

N:o 44, i anledning af väckta motioner om ändring i gällande stadganden angående skyldighet att deltaga i byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets den 9 och 10 dennes bordlagda utlåtande N:o 78 i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar samt af flottans och lotsverkets gemenskap. *Pensionsreglering för flottans befäl m. fl.*

Härvid anmälte sig och yttrade

Grefve af Ugglas: Jag anhåller först och främst, att detta betänkande måtte punktvis föredragas, men jag ber derjemte, att Herr Talmannen och Kammaren täcktes bemärka, att i första punkten deraf föreslås, »att Riksdagen med godkännande af de härhos bilagda förslag till grunder för pensionering o. s. v.» Med anledning deraf torde det vara nödvändigt, att dessa grunder paragrafvis föredragas innan berörda första punkt till afgörande företages. På samma sätt förekommer i andra punkten Litt. *A.* en hemställan, att Riksdagen måtte »medgifva att — — — —

Pensionsreglering för flottans befäl m. fl. (Forts.)

framtida pensionering enligt härhos bilagda förslag till grunder må o. s. v.» Äfven här torde dessa grunder böra förekomma innan beslut i afseende på hufvudpunkten kan fattas. Min anhållan är således, att betänkandet måtte punktvis föredragas, men att, innan första punkten till behandling företages, de deri omnämda grunder för pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar paragrafvis föredragas och afgöras samt att, före behandlingen af andra punkten Litt. *A*, de grunder, som deri omnämnas för gemenskapens vid flottan och lotsverket pensionering, jemväl må paragrafvis föredragas och afgöras.

Efter förmälan, att *Grefve af Ugglas* hade föreslagit, att ifrågavarande utlåtande skulle punktvis företagas till afgörande, med iakttagande deraf, att hvart och ett af de vid utlåtandet fogade förslag dels till grunder för pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar, dels ock till grunder för gemenskapens vid flottan och lotsverket pensionering, pröfvades näst före den punkt, hvari Utskottet om förslagets godkännande gjort hemställan; framstälde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till detta förslag, hvilken proposition med ja besvarades.

Till följd häraf förekom nu:

Förslag till grunder för pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar.

1:sta punkten.

Grefve Lagerberg: För min del får jag mot denna punkt framställa den anmärkning, att jag icke kan godkänna den af Utskottet föreslagna nedsättning i pensionen till 75 procent af lönen för flaggmän och kommendörer. Jag kan icke heller godkänna det skäl, hvarpå Utskottet härvid stöder sig, att nemligen vid det förhållande, att fasta lönerna för kommendörkaptener och lägre grader vid löneregleringen för flottan af Riksdagen blifvit satta något lägre än som af Kongl. Maj:t föreslogs, hvarigenom äfven pensionsbeloppen för dessa grader minskats, genom berörda nedsättning till 75 procent af lönen för flaggmän och kommendörer söka bibehålla en lämplig proportion mellan pensionsbeloppen för de olika tjenstegraderna. Om herrarna påminna sig, blefvo de af Kongl. Maj:t föreslagna lönebelopp för flottans personal något minskade för att bringas till likhet med de för armén gällande, ehuru någon slutlig nedsättning i inkomst för dessa grader icke vidtogs enär dessa officerare i stället fingo behålla extra aflöning m. m. när de sjökommenderades. Att nu nedsätta pensionen till 75 procent af löner, som äro temligen väl afvägda, synes mig origtigt och jag föreslår derför, att Kongl. Maj:ts proposition måtte bifallas och således de på 4:de raden i förevarande punkt befintliga ord som lyda: »men ej uppgående till 6,000 kronor» äfvensom bestämmelsen å 7:de raden: »innehafvare af lön till

belopp af 6,000 kronor eller derutöfver erhåller i pension jemte fyllnadspension 75 procent af lönen» måtte utgå.

Pensionsreglering för flottans befäl m. fl. (Forts.)

Herr Statsrådet, Friherre von Otter: I likhet med den siste talaren hade jag naturligtvis önskat, att Riksdagen lemnat sitt bifall till Kongl. Maj:ts förslag i detta hänseende, men då jag icke anser mig böra göra hemställan om ändring i Utskottets förslag, har jag dertill två skäl. Det första att, då Riksdagen vid löneregleringens diskuterande nedsatt lönerna för samtlige grader, med undantag af flaggmäns-, kommendörs- och underlöjtnantsgraderna, med icke obetydliga belopp, hvarigenom äfven deras pensioner blifvit genom tillämpning af de utaf Kongl. Maj:t föreslagna grunder betydligt nedsatta, skulle, derest pensionerna för flaggmän och kommendörer utginge med den procent, som af Kongl. Maj:t föreslagits, följden blifva den, att dessa grader finge högre pension i förhållande till öfriga grader än Kongl. Maj:t afsett. Det andra skälet är, att bland reservationerna finnes en, afgifven af åtskilliga ledamöter i Andra Kammaren, hvilka hemstält om ytterligare nedsättning af pensionen i förhållande till fyllnadspensionen än Kongl. Maj:t föreslagit, samt om förhöjning i pensionsafgiften. Af dessa skäl och då måhända Andra Kammaren, om Utskottets förslag i denna del godkännes, blir mera tillmötesgående beträffande pensionsafgiften, vill jag icke hemställa om ändring i Utskottets förslag i denna del.

Grefve af Ugglas: Jag får upprigtigt bekänna, att jag till en del af det skäl, som senast anfördes, anslutit mig till det förslag, som af Stats-Utskottet blifvit framstäldt. Jag visste nemligen, att det hos flere af Riksdagens ledamöter fans en önskan, icke så mycket med afseende på flottans pensionering, för hvilken statens bidrag icke särdeles mycket skulle tagas i anspråk, men beträffande de stora bidrag, som enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle utgå till arméns pensionering, att nedsätta pensionsbeloppen åtminstone till 75 procent af lönerna. Denna nedsättning skulle alltså vid flottan drabba ej blott flaggmän och kommendörer utan äfven de lägre graderna, hvilket alltså för dem vore en svår konseqvens af den minskning, som skett i deras löner. Jag kände mig derföre särdeles benägen att afvända detta genom att ansluta mig till nu föreliggande förslag, hvilket jag dessutom tror har goda skäl för sig. Jag vill då först anmärka, att i närvarande stund hafva flaggmän och kommendörer icke mer än ungefär 75 procent af lönen i pension. För det andra ber jag få påpeka att sedan man gjort nedsättning uti de fasta lönerna vid flottan inom vissa grader, så skulle, om den af Kongl. Maj:t föreslagna procentberäkningen för pensionerna gillades, helt och hållet rubbas det förhållande, som mellan de olika gradernas pensioner ansetts böra ega rum. Enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle pensionen för kommendör uppgå till 75 procent af flaggmans pension, och pensionen för

Pensionsreglering för flottans befäl m. fl. (Forts.)

kommendörkapten af 1:a klassen till 75 procent af kommendörs pension, och alldeles samma förhållande mellan de olika gradernas pensioner är äfven iakttaget i de af Utskottet föreslagna pensionsbeloppen. Skulle nu åter flaggmän och kommendörer stå qvar vid de pensioner, som Kongl. Maj:t föreslagit, samtidigt med det att pensionerna för de lägre graderna, till följd af minskningen i den fasta lönen, nedsattes, så blefve ju det nämnda förhållandet rubbadt. Dessutom ber jag att få tillägga att det synes mig icke ligga något särdeles hårdt uti den här förevarande pensionsnedsättningen af 400 kronor för flaggmän, d. v. s. till samma belopp som de för närvarande åtnjuta, och af 300 kronor för kommendörer, hvilka i alla fall få 50 procent högre pension än dem för närvarande tillkommer. Jag tror alltså att ett bifall till Utskottets förslag är af goda skäl betingadt, och anhåller derför att Kammaren behagade godkänna den föredragna punkten.

Herr vice Talmannen: Jag har låtit anteckna mig såsom reservant vid denna punkt i synnerhet rörande den föreslagna nedsättningen i kommendörspensionen, ty att jag icke direkt opponerat mig mot den ifrågasatta minskningen i pension för flaggmän torde, då jag hos motsvarande grad inom armén, icke förefalla underligt. Genom den föreslagna nedsättningen i pensionen för kommendörer, skulle den grundsats, som blifvit följd att pensionen skulle utgå med 80 procent af lönen med undantag för de löner, som icke öfverstiga 1.000 kronor, undergå rubbning. Det är visserligen sant, såsom den siste talaren nämnde, att en önskan gjort sig gällande att nedsätta pensionerna för armén och det betänkande rörande arméns pensionering, som snart kommer att för Kammaren föredragas, torde derom bära ojäfaktigt vittnesbörd, men i motsats mot den ärade talaren anser jag just detta vara en orsak att icke understödja den nu ifrågasatta nedsättningen. Jag anser den så mycket mindre lämplig, som den ändring i proportionen mellan pensionerna för olika grader, som genom bifall till den Kongl. propositionen skulle uppkomma, sedan några ändringar i lönebeloppen blifvit genom Riksdagens föregående beslut vidtagna, icke sträcker sig till mera än två grader. Men dermed må nu vara huru som helst; då till följd af omständigheterna Chefen för Sjöförsvarsdepartementet förklarat sig nöjd med den nu ifrågasatta nedsättningen, anser jag mig icke kunna yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition i den del hvarom nu är fråga.

Grefve Lagerberg: Det är verkligen såsom den siste talaren anförde att, enligt Kongl. Maj:ts förslag, 80 procent af lönerna skall ligga till grund för uppgörande af pensionernas belopp inom armén och då armén och flottan i allmänhet böra vara likstälda, har jag begärt ordet för att motsätta mig den ifrågasatta nedsättningen af pensionerna för flaggmän och kommendörer. Det tyckes således åter vara en kompromiss efter Herr Chefen för Sjöförsvars-

departementet förklarat sig belåten, men jag kan icke annat än beklaga detta medgifvande, emedan jag anser de 80 procenten vara mer än nödvändiga. De skäl, som blifvit anförda deremot af Grefve af Ugglas synas mig icke talande, att derföre att Riksdagen nedsatt en eller annan lön skulle deraf följa nedsättning i pensionerna för alla, emedan det eljest blefve en olikhet i pensioneringen för de olika graderna. Detta är måhända något som jag icke rigtigt förstår, men hvad jag förstår är, att, om det är sanning att lönerna äro satte för att utgå för verklig tjenst, och rättvist afvägda måste det vara en enkel konseqvens deraf, att pensionerna för att blifva rättvisa också måste bestämmas till lika många procent af den föreslagna lönen, om man ej vill besluta sig för att gifva tjenstemannen hela lönen i pension när han är utsliten, hvilket jag för min del helst sett. Nu har man tagit till regel att sätta pensionerna till 80 procent af lönen; då blir naturligtvis en betydlig skilnad om man nedsätter dem med 5 procent. Men som förhållandena nu äro böjer jag mig för makten och afstår från mitt förra yrkande samt får nöja mig med bifall till punkten i sin helhet.

Pensionsreglering för flottans befäl m. fl. (Forts.)

Öfverläggningen förklarades slutad och punkten bifölls.

2:dra—7:de punkterna.

Biföllos.

8:de punkten.

Herr Hederstjerna: Då jag nu går att föreslå Kammaren en förändring i det föredragna momentet af grunderna för flottans pensionering, torde jag kanske först böra besvara den frågan, hvarför icke mitt förslag blifvit framställdt redan inom Utskottet, och skälet härtill är, att, ehuru jag redan vid memorialets föredragning inom Utskottet, sedan det varit af vederbörande afdelning inom detsamma behandladt, fann den nu föredragna punkten stridande emot grundlagens föreskrift och fästade uppmärksamheten derpå, blef jag dock till följd af den skyndsamhet, hvarmed ärendena måste afgöras, icke färdig med afseende på formuleringen af ett annat förslag.

Sådan den lyder i det nu framlagda förslaget, föreskrifver §:en, att en löntagare under vissa förutsättningar skall kunna från tjensten skiljas. Regeringsformens 36 § stadgar deremot, att ingen embets- eller tjensteman, med undantag af förtroendeembetsmännen, må utan ransakning och dom från tjensten skiljas. Det synes mig derför, som om det här föreslagna stadgandet stode i strid med Regeringsformens föreskrifter. Jag vet väl, att man kan svara härpå, att då en tjensteman mottager en tjenst, gör han det med alla dermed förenade förpligtelser och således äfven med skyldig-

Pensionsreglering för flottans befäl m. fl. (Forts.)

het att under vissa förutsättningar skiljas från tjensten samt att föreskriften derför icke vore stridande mot grundlagens bud. Men äfven om denna förutsättning vore rigtig för den händelse att, såsom Kongl. Maj:t föreslagit, tjenstemannen bibehölles vid den lön, han såsom tjensteman åtnjutit, kan den ingalunda ega tillämpning, då, såsom Utskottet föreslagit, hans inkomster skola nedsättas till beloppet af pension och fyllnadspension.

Den af Utskottet vidtagna förändringen anser jag dock vara rigtig; ty hvarför skall en tjensteman, derför att han, låt vara under sorgliga förhållanden, nödgas lemna tjensten förr än han uppnått pensionsåldern, komma i fördelaktigare omständigheter än den, som afgår efter uppnådd pensionsålder? Men jag föreställer mig, att man skulle kunna vinna det syftemål, jag antydt, om man här föreskrefve detsamma, som i fråga om en löntagare, som uppnått pensionsåldern, eller att han skall vara skyldig att från tjensten afgå, då någon af de här bestämda förutsättningar inträffar. Gör man det, vinner man samma mål, men man kränker icke grundlagens bud. Skulle nemligen en tjensteman underlåta att begära sitt entledigande, blefve han åtalad och dömd från tjensten och då vore grundlagens helgd upprätthållen.

På grund af hvad jag nu anfört, vågar jag anhålla om proposition på en sådan förändring af det föredragna momentet, att det erhölle följande lydelse:

»Den löntagare, som i minst tre år lidit af lamhet, blindhet eller vansinne, utan att anledning förefinnes att han kan återvinna tjenstbarhet, *skall*, sedan detta förhållande genom föregående undersökning blifvit vederbörligen utredt, *vara förpligtad från tjensten afgå* mot åtnjutande under sin återstående lifstid af pension från allmänna indragningsstaten till belopp, motsvarande pension jemte fyllnadspension.»

Herr vice Talmannen: Jag vill för min del visst icke motsätta mig en redaktionsförändring i detta afseende; men jag vet icke rätt, om en sådan vore synnerligen lämplig nu, och det bland annat derför, att derigenom möjligen skulle af denna Kammare fattas ett olika beslut med Andra Kammaren i en detaljfråga. Jag är icke rädd för sådana olika beslut i vigtiga frågor, och då ett vigtigt mål kan vinnas derigenom att beslutet undergår förändring, men här synes mig frågan vara af mera formel natur.

Det är redan stadgadt genom beslut af Konungen och Riksdagen gemensamt, att flottans militäre embetsmän skola vid uppnådd pensionsålder vara skyldige att från tjensten afgå. Visserligen få de begära sitt afsked, men om de icke det göra, förmodar jag att handlingarne icke öfverlemnas till krigsfiskalen, utan att de helt enkelt afföras ur rullan, och så förmodar jag blefve förhållandet äfven här om den nu föreslagna redaktionsförändringen antoges och det af mig förutsatta fall inträffade. Att den af Utskottet föreslagna lydelsen, icke måtte innebära något så särdeles

svårt eller mot lag och författningar stridande, dömer jag deraf, att Kongl. Maj:t efter pröfning i sitt Statsråd, föreslagit en alldeles lika ordalydelse såväl för arméns som för flottans pensionstagare.

Pensionsreglering för flottans befäl m. fl. (Forts.)

Deremot har Utskottet föreslagit den förändring, att, i stället för att en sådan otjenstbar militär skulle få lön på indragningsstat med afdrag af pensionsafgiftens belopp, skulle han erhålla full pension eller pension med fyllnadspension. Detta har skett derför, att inom Utskottet uppmärksamheten fästats derå, att den som i rikets tjenst ådragit sig en sådan skada att han blir otjenstbar, får icke mer än pension, men den som, utan att hafva ådragit sig skada i rikets tjenst, möjligen genom eget förvållande blir otjenstbar, han skulle hafva fördelen att få behålla hela lönen.

För min del finner jag icke något, som lägger hinder i vägen för §:ns antagande med den af Utskottet föreslagna lydelsen och yrkar derför bifall till den nu föredragna punkten.

Grefve Hamilton: Jag vill icke neka till, att då jag först genomläste den nu föredragna punkten, hyste jag temligen likartade betänkligheter med dem, som den förste talaren här framstält, nemligen att den vore stridande mot 36 § Regeringsformen. Det förslag, som han framstält till afhjelpande af denna olägenhet, synes mig emellertid icke fullt tillfredsställande, dels derför att ett stadgande angående skyldigheten att från tjenst afgå icke torde böra hafva sin plats i pensionsreglementet och dels derför att en ansökning icke lärer kunna förutsättas hos en vansinnig. Vid närmare eftersinnande tror jag dock, att man utan fara kan antaga paragrafen, sådan den är af Utskottet föreslagen, emedan den icke hindrar, att ransakning och dom skall erfordras för skiljandet från tjensten. Om Kongl. Maj:t nemligen icke skulle finna denna punkt tillräcklig för en vansinnig tjenstemans skiljande från hans befattning, kan han göra ärendet till föremål för domstols pröfning och domstolen förklarar då på grund af denna pensioneringslag den vansinnige skyldig att afgå från tjensten. Det må vara något hårdraget, men jag kan icke se, att man kommer från saken på annat sätt, och yrkar derför bifall till punkten sådan den är af Utskottet föreslagen.

Grefve Lagerberg: Jag ber få instämma i den siste ärade talarens yttrande och tillägga, att, då Kongl. Maj:t kan bestämma såsom vilkor för afsked med pension, att tjenstemannen skall vara 50 eller 55 år gammal, måtte väl äfven kunna bestämmas i lag, att den tjensteman, som blir otjenstbar genom lamhet eller blindhet, jemväl skall erhålla full pension. Detta synes mig icke stridande mot grundlagens mening.

Grefve af Ugglas: Jag tror för min del, att i sak åtminstone skilnaden mellan de båda ifrågavarande förslagen är ytterst

Pensionsreglering för flottans befäl m. fl. (Forts.)

ringa. Ty då, enligt Utskottets förslag, Kongl. Maj:t skulle egå att utan egen ansökning skilja en tjensteman från hans befattning, så stadgar det andra förslaget, att han skall vara förpligtad från tjensten afgå, och således måste han i båda fallen möjligen lemna tjensten mot sin vilja. Båda förslagen gå sålunda ut på ett och detsamma och då dertill kommer, att en ärad talare, hvilken i afseende på formen är mycket säkrare än jag, ansett sig icke finna något hinder att antaga Utskottets förslag oförändradt, och jag tager för afgjordt, att Herr Grefven och Talmannen icke skall framställa proposition på ett förslag, som är stridande mot grundlagen, samt dessutom förslagets antagande i oförändrad form underlättar dess antagande af båda Kamrarne, så anhåller jag för min del, att 8:de paragrafen må förblifva orubbad så, som Utskottet formuleradt densamma.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande punkten och dels af *Herr Hederstjerna*, att densamma skulle godkännas med följande förändrade lydelse: »Den löntagare, som i minst tre år lidit af lamhet, blindhet eller vansinne, utan att anledning förefinnes att han kan återvinna tjenstbarhet, skall, sedan detta förhållande genom föregående undersökning blifvit vederbörligen utredt, vara förpligtad från tjensten afgå, mot åtnjutande under sin återstående lifstid af pension från allmänna indragningsstaten till belopp, motsvarande pension jemte fyllnadspension».

Härefter framstälde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till punkten och då dervid svarades många ja jemte ett eller annat nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

9:de punkten.

Bifölls.

10:de punkten.

Herr vice Talmannen: Äfven mot den nu föredragna punkten har jag anfört min reservation, alldenstund densamma inom Utskottet undergått en redaktionsförändring, som jag för min del icke kan gilla. Enligt Kongl. Maj:ts förslag var första delen, hvilken handlar om den, som blifvit förvunnen till sådant brott, som medför förlust af medborgerligt förtroende, lika lydande med Utskottets förslag. Men den senare delen af samma § hade i Kongl. Maj:ts förslag följande lydelse: »huruvida åter den, som, utan att förlora medborgerligt förtroende, blifver genom dom skild från tjenstebefattning, med hvilken rätt till fyllnadspension enligt dessa grunder är förenad, skall derigenom hafva förverkat rätt till denna

Pensionsreglering för flottans befäl m. fl. (Forts.)

fyllnadspension, kommer i hvarje fall att bero på Kongl. Maj:ts nådiga pröfning.» Om herrarne behaga härmed jemföra Utskottets förslag i denna del, så är skilnaden mellan de båda förslagen den, att, enligt Utskottets, ifrågavarande rätt till fyllnadspension skall *i hvarje fall* vara beröfvad den, som blir från tjensten skild. Det är visserligen sant, att denna del af paragrafen endast rörer ett ganska inskränkt antal personer, nemligen dem, som, sedan de äro pensionsberättigade, ännu qvarstå i tjensten, och detta kunna de icke göra länge, såvida icke Kongl. Maj:t lemnar särskildt tillstånd dertill. Men under denna period skulle det kunna hända, att en sådan tjensteman blir dömd af med tjensten, och han skulle då enligt Utskottets förslag i alla händelser vara förlustig fyllnadspension. Enligt Kongl. Maj:ts förslag deremot skulle det bero på Kongl. Maj:ts pröfning, huruvida beskaffenheten af det begångna felet vore sådan, att det borde beröfva honom äfven fyllnadspension. Endast det förhållande, att ett lika stadgande blifvit af Kongl. Maj:t föreslaget för såväl flottan som armén och att detta stadgande varit föremål för pröfning af vederbörande komité, som godkänt detsamma, borde väga något i förhållande till den förändring, som på en minut gjordes inom Utskottet. Men enhvar, som känner strängheten i våra krigslagar och det inflytande en i ett tjenstefel inlagd bevekelsegrund kan hafva på strängheten hos straffet, skall finna, att en ganska obetydlig förseelse, ett misstag vid tolkningen af en författning eller annat dylikt, kan vålla en aktion, som går ut på yrkande af tjenstens förlust. För den, som följt vår krigslagsskipning, är det icke främmande, att en handling ofta åtalas, hvilken i och för sig icke skulle väckt någon uppmärksamhet; men sedan den blifvit föremål för åtal, blir det naturligen ett intresse för käranden att i densamma inlägga de strängaste motiv och aktor är stundom icke obenägen att gå detta kärandens intresse till mötes. Kan det då icke bevisas, att uppsåtet varit fullkomligt rent, kan den åtalade blifva utsatt för att blifva dömd af med tjensten. Men äran står qvar och den långvariga tjenstetiden har måhända icke blifvit fläckad genom detta enda misstag. Straffet skulle det oaktadt blifva en ovilkorlig förlust af en del utaf pensionen. Jag tror derför det vore lämpligast, att dylika fall finge pröfvas af Kongl. Maj:t, och jag yrkar derför bifall till den redaktion af sista momentet i förevarande paragraf, som förekommer i Kongl. Maj:ts proposition, och afslag å den redaktion, som Utskottet gifvit samma moment.

Herr Stats-Rådet Friherre von Otter: Jag anhåller att få instämma med den siste talaren och jag skulle hafva kunnat nästan sluta dermed, men jag torde få anföra ett eller annat exempel på att en redaktion, sådan som den af Utskottet föreslagna, skulle kunna komma att särdeles hårdt drabba en tjensteman.

Den siste talaren har redan fästat uppmärksamheten på att senare delen af den nu föredragna punkten i sjelfva verket kom-

Pensionsreglering för flottans befäl m. fl. (Forts.)

mer att hafva sin tillämpning på ett mycket litet fåtal af tjenstemän, enär den endast skulle hafva sin tillämpning på dem, hvilka sedan obligatoriskt afskedstagande inträdt qvarstode, efter det de uppnått pensionsålder. Men det skulle kunna hända, att en person, som uppnått pensionsåldern och vore befälhafvare på ett fartyg, råkade ut för en olycka och på grund af våra särdeles stränga krigslagar derför blefve såsom för tjenstefel dömd tjensten förlustig. Det vore efter mitt förmenande särdeles hårdt om han, hvilken med fullkomligt ofläckad ära sökt göra sin tjenst så godt han kunnat, men på grund af omständigheter, dem han icke kunde afvärja, råkat i olycka, om denne, säger jag, blefve dömd sin tjenst förlustig.

Vi kunna tänka oss ett annat fall. Då det obligatoriska afskedstagandet kommit i full tillämpning, skulle Kongl. Maj:t möjligen finna för godt att tillämpa detta på annat sätt, än Herr vice talmannen ifrågasatte vid behandlingen af första punkten, nemligen att en tjensteman, som uppnått pensionsåldern och icke inlemnat sin afskedsansökning, icke skulle afföras ur rullorna, utan att Kongl. Maj:t skulle anbefalla åtal mot honom för tjenstefel, hvarpå han blefve dömd tjensten förlustig. Det skulle nu kunna hända, att denne person af något skäl, som han icke varit vållande till, icke inkommit med sin afskedsansökning inom den preskriptionstid, som Kongl. Maj:t kunde finna för godt att fastställa. I sådant fall skulle han oförvållandes blifva dömd af med tjensten, och under sådana förhållanden förefaller det mig påtagligt, att han är i sin goda rätt att få bibehålla sin fyllnadspension.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma endast yrkats, att Kammaren, med afslag af punkten, för så vidt den skilde sig från motsvarande punkt i Kongl. Maj:ts förslag, skulle bifalla sistberörda punkt oförändrad, framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många nej jemte några ja, och sedermera proposition på ofvannämnda yrkande, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

11:te och 12:te punkterna samt ingressen till förslaget.

Bifölios.

1:sta punkten i utlåtandet.

Bifölls.

Förslag till grunder för gemenskapens vid flottan och lotsverket pensionering.

Bifölls.

2:dra punkten i utlåtandet.

Pensionsreglering för arméns befäl (Forts.)

mom. a.

Bifölls.

mom. b.

Herr Stats-Rådet Friherre von Otter: Jag tillåter mig fästa Kammarens uppmärksamhet på att, med den föreslagna stiliseringen af denna punkt, det icke är rätt tydligt, huruvida Riksdagen anslagit några medel till utbetalande af den afskedade gemenskapen tillkommande begrafningshjelp. I den nyss godkända punkten a har Riksdagen åtagit sig icke blott pensionering efter de gamla och nya grunderna, utan äfven utbetalning af begrafningshjelp. Till bestridande af utgifterna för de två första posterna äro, enligt grunderna, som äfvenledes äro af Kammaren godkända, medel anvisade, men icke så till begrafningshjelp. Jag tror att punkten b borde erhålla den lydelse, att orden »För tillämpning af pensionering enligt dessa grunder utaf flottans och lotsverkets gemenskap» borde utbytas mot orden »För ofvannämnda ändamål».

Grefve af Ugglas: Då det i sak blifver detsamma och det möjligen kan vara tydligare uttryckt på det sätt, som chefen för Sjöförsvars-departementet föreslagit, tår jag anhålla om bifall till den af honom föreslagna formulering.

Efter härmed slutad öfverläggning, gjordes först proposition på bifall till momentet, hvarvid svarades nej; och sedermera proposition på detsammas godkännande med den förändring, att orden »tillämpning och pensionering enligt dessa grunder af flottans och lotsverkets gemenskap» utbyttes mot orden: »ofvannämnda ändamål», hvilken proposition med ja besvarades.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 9 och 10 dennes bordlagda utlåtande n:r 77, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående pensioneringen af arméns befäl med vederlikar. *Pensionsreglering för arméns befäl.*

mom. a.

Herr vice Talmannen: I den nu föredragna punkten har Utskottet föreslagit Riksdagen att afslå Kongl. Maj:ts proposition i dess helhet. Om de af Utskottet härför använda motiv torde herrarne hafva tagit kännedom. Det har visserligen många gånger blifvit sagdt, att man egentligen icke behöfver fästa så ofantlig vigt vid de motiv, som i ett utskottsbetänkande blifvit nedlagda, och jag gillar denna grundsats i allmänhet; men, då dessa motiv framställa orsaken, hvarför en så vigtig fråga som den förevarande icke vunnit Riksdagens understöd, anser jag likväl,

Pensionsreglering för arméns befäl. (Forts.)

att de böra granskas temligen noga, och vill, i hvad på mig ankommer, söka betaga dem deras betydelse, emedan de, derest de skulle komma att inflyta i Riksdagens skrifvelse, ovilkorligen skulle kunna åberopas mot åtskilliga åtgärder, hvars vidtagande i en framtid möjligen må kunna ifrågasättas. Jag vill dock icke uppehålla Kammaren med någon lång kritik, utan blott påpeka några väsentliga punkter.

Utskottet börjar sina motiv med omnämnande af den ofta framstälda önskan rörande en allmän reglering af pensionsväsendet, men erkänner strax derefter omöjligheten af att, åtminstone för närvarande eller under den närmaste framtiden, kunna uppnå ett sådant mål, enär de på många håll samlade olika pensionsfonderna och de olika vilkoren och ändamålen för deras användande skulle göra en sammanslutning omöjlig. Således är detta första skäl af Utskottet sjelft underkändt, men Utskottet kommer derefter till ett påstående, som jag anser mig böra något upptaga. Utskottet säger nemligen: »Genom den nästlidet år för armébefälet genomförda löneregleringen blef aflöningen för detta befäl högst väsentligen förbättrad, och utan fara för misstag torde det kunna sägas, att Riksdagens önskan att åstadkomma jemnhet i aflöningen och förenkling i statsförvaltningen genom alla löners bestämmande i kontant gjorde densamma benägen att medgifva lönernas sättande till högre belopp, än som eljest kunnat ifrågakomma.» Jag erkänner villigt att genom den förlidet år införda löneregleringen en länge önskad och rättvis jemnhet i aflöningsväsendet åstadkoms, men hvad jag deremot icke kan erkänna, emedan det icke är fullt sant, är att denna löneregleringen för arméns befäl *allmänt* medförde en löneförbättring; ty det är gifvet, att just en löneregleringen, hvars mål är åstadkommande af jemnhet, måste, för så vidt icke denna jemnhet skall vinnas derigenom att alla löner uppföras till det högsta lönebeloppet, medföra förlust för en del löntagare, men deremot förbättring för en annan. Af detta förhållande följer således med nödvändighet, att hvad Utskottet i detta hänseende yttrat icke *kan* vara en sanning. För en hvar, som följt med förhållandena, är det ock kändt, att en ganska stor del af arméns löntagare genom löneregleringen lidit betydliga förluster. Utan att ingå i någon närmare pröfning häraf, vill jag blott nämna, att af indelta arméns underbefäl, uppgående till ett antal af 820, icke mindre än 350 begagnat sig af den rätt att qvarstå på gamla staten, som tillkommer dem, hvilka blifvit utnämnda före den 8 April 1862, äfvensom, för en tid af 5 år, de underofficerare som innehafva boställen. Då nu 350 af dem, som befunno sig i den kategori att kunna begagna sig af rättigheten att qvarstå på gamla staten, äfven gjort det, torde i denna siffra, utgörande nära 43 procent af hela antalet, ligga ett bevis derför, att denna löneregleringen icke för armén i dess helhet varit en löneförbättring. Jag vill dock icke fästa så synnerlig vigt vid denna omständighet, helst en ännu vigtigare framter sig,

Pensionsreglering för arméns befäl. (Forts.)

nemligen huru och med hvad rätt Utskottet kunnat förklara, att Riksdagens önskan att åstadkomma jemnhet i lönerna orsakat att dessa löner blifvit satta högre, än eljest kunnat ifrågakomma. Man borde åtminstone kunna inhemta detta af någon offentlig handling. I Stats-Utskottets betänkande för sistlidne riksdag, eller i Riksdagens skrifvelse till Kongl. Maj:t, finner man icke något sådant uttalande, men deremot ser man i denna skrifvelse antydt att nämnda jemnhet i lönerna och dessas fördelning i fast lön och tjenstgöringspenningar skulle underlätta en pensionsreglering. Detta har deremot Utskottet icke nämnt.

Ännu en sak ber jag att få omnämna. I statsrådsprotokollet finnes nemligen anmärkt, hurusom i sjelfva verket pensionen är att betrakta såsom en redan intjent lön för fullgjordt arbete. Jag lemnar derhän, huruvida man skall efter ordalagen tolka denna vändning i statsrådsprotokollet, men någon annan tydning kan naturligtvis deråt icke gifvas, än att, om lönerna vore så tillräckliga, att af desamma kunde afsättas något för ålderdomen, pensionen skulle utgöra räntan af det besparade kapitalet; men då lönerna nu icke äro af den storlek, att besparingar derå kunna göras, måste pensionen betraktas såsom en intjent lön, som först vid afgången från tjensten utbetalas, men alldeles icke såsom någon löneförbättring. I allt fall torde det icke hafva varit skäl att, genom en ordfyndighet, ett hocus pocus, vrida det vapen, hvilket i statsrådsprotokollet blifvit användt såsom skäl för en pensionsreglering, tillbaka mot armén för att beröfva densamma denna fördel. Jag vill icke vidare uppehålla mig vid Utskottets motivering, jag har blott velat visa, att hela motiveringen går ut på fullständigt afslag, såsom det i första punkten blifvit uttryckt; sedermera finnes visserligen i den ännu icke föredragna punkten b en modifikation, en port, som öppnas, men det är ännu för tidigt att tala härom och dessutom är detta öppnande helt obetydligt.

Hvad nu sjelfva saken beträffar, ber jag att äfven få framhålla det olika sätt, hvarpå Utskottet sett de båda vapnen till godo i afseende å pensioneringen. Jag nekar visserligen icke, att det är med vida mindre kostnad förenadt att nu bifalla Kongl. Maj:ts proposition i fråga om flottans pensionering, än den som för armén blifvit i samma syfte framlagd, men jag tror, att om frågan rörande arméns pensionering blifvit underkastad en genomgående pröfning, hade skälen för detta olika förhållande kunnat framställas och äfven gjort sig gällande. Utan att vilja uppehålla Kammaren med en lång historik öfver arméns pensionskassa och dess förhållanden, ber jag blott att i korthet få nämna, hurusom armén, sedan införandet 1809 af vårt nya statsskick, fått sitt befäl tillökadt med mera än en tredjedel, såväl genom inrättandet af det så kallade Tredje bataljonens befäl och upprättandet af beväringscorpser, som ock genom införandet af de för pensionskassan mähända icke minst betungande brigad- och fördelningsstaterna, hvilka skapade stora pensioner, men sedermera upphörde.

Pensionsreglering för arméns befäl. (Forts.)

Går jag åter till flottan, så, utan att der heller ingå på någon lång historik öfver flottans många organisationer, visar det sig att, till följd af materielens nedgående styrka, dessa gått ut på personalens reducerande, och jag vill blott nämna, att man vid en hastig blick på en något äldre rulla öfver flottan skall finna, att vid slutet af 1850-talet det ungefärliga antalet officerare, med inberäknande af dem, som tillhörde konstruktions- och mekaniska corpserna samt marin-regementet, uppgick till 280, hvaremot för närvarande hela antalet, deri då likväl icke inberäknats några maskiningeniörer, utgör endast 140. Således har en reduktion till halfva antalet egt rum, men dock ej på det sätt, att alla de reducerade officerarne gått in på pensionsstaten, utan hafva de i allmänhet öfvergått på indragnings- och reservstaten; och ännu i denna stund kan Kongl. Maj:t, intill dess den nu antagna regleringen år 1877 träder i verket, befordra och till högre grad öfverföra en innehafvare af tjenst vid flottan på reservstaten. Derigenom uppkommer det förhållande att, enligt de beräkningar som af komiterade blifvit uppgjorda, af dessa 140 personer endast ett ganska ringa antal nu skulle komma att öfvergå till den nya pensionsstaten, hvarigenom åter denna i början blir ganska ringa belastad. Ett annat förhållande är äfven, att amiralitetskrigsmanskassan, enligt sitt reglemente, i alla tider endast haft skyldighet att, sedan ett visst belopp, 1500 kronor, blifvit afsatt till fondens förstärkande, använda till pensionering hvad dess tillgångar medgåfvo utan kapitalets anlitande. Vid inrättandet af arméns pensionskassa sattes visserligen ett bestämdt antal pensionsrum, men detta borttogs inom ganska kort tid och arméns pensionskassa fick skyldighet att pensionera alla, som uppnått en viss ålder. Häraf framgår, att den ena fonden kunnat växa i förhållande till delegarnes antal, under det den andra, eller arméns pensionskassa, ovilkorligen småningom måst nedgå i förhållande till delegarnes växande antal. Jag nämner detta blott för att visa, att det är en nödvändig följd af omständigheterna, att en reglering af pensioneringen för armén måste blifva staten dyrare än pensioneringen af flottan, derest pensionsbeloppen skola sättas någorlunda lika mellan armén och flottan.

I afseende å de grunder, hvarpå Kongl. Maj:ts förslag är bygdt, ber jag, att, ifråga om den ena af dessa — den hufvudsakliga om man så vill — eller angående bibehållandet eller afträdandet af arméns pensionskassa, få nämna, att frågan härom, såsom det torde vara bekant, första gången väcktes af representationen sjelf, som på 1850-talet och i början af 1860-talet i flera underdåniga skrifvelser anhöll hos Kongl. Maj:t, att staten måtte öfvertaga hela pensionsväsendet och således äfven arméns pensionskassa, men deremot ensam besörja pensioneringen. Efter 1865 års sammanträde med krigsbefälet blef en Kongl. proposition i denna rigtning afgifven, men som krigsbefälet endast *vilkorligen* ville öfverlemna sin kassa, eller blott förvaltningen deraf, åt sta-

Pensionsreglering för arméns befäl. (Forts.)

ten, afslogo Rikets Ständer, som ansågo dess vilkor icke hafva blifvit uppfylda, den framstälda begäran. Det låg naturligtvis då bra nära till hands att man, vid förslag till ordnandet af pensioneringen för armén skulle fortgå på den af representationen sjelf antydda väg och nu med ett fullständigt öfverlemnande, utan alla förbehåll, af pensionskassan, på det pensioneringen måtte, såsom af representationen blifvit uttryckt, kunna ordnas på en enda linie. Det förefans äfven i afseende på pensioneringen en stor olikhet mellan flottans och arméns ställning. Vid den förra var ett försök att, med bibehållande af amiralitetskrigsmanskassan, ordna pensioneringen helt naturligt och föranleddes af den gynsamma omständighet att nämnda kassa kunde utgöra i det närmaste två tredjedelar af hela beloppet utaf de önskade pensionerna; under det vid armén deremot pensionskassan kunde utgöra endast en högst ringa del af dessa pensioner, uppgående enligt beräkning till några och tjugu procent, eller, såsom jag tror, något derutöfver, och staten således på det ena hållet skulle få släppa till en tredjedel, på det andra åter två tredjedelar eller åtminstone fyra femtedelar. Såsom ordförande i den komité, som egde behandla arméns pensionsväsende, ansåg jag mig vid sådant förhållande icke hafva något skäl att motsätta mig ett fortgående på den väg, representationen redan inslagit, helst ett motsatt tillvägagående kunnat gifva anledning till ett afslag på den grund, att den beträdda banan vore en annan, än den af representationen förut valda. Detta vapen finnes deremot icke nu, utan man måste söka andra skäl för afslag.

Emellertid vill jag ingalunda påstå, att arméns pensionering icke kan ordnas på grund af pensionskassans bibehållande. Det bästa beviset för att detta låter sig göra, är att så tillgår nu. Staten fyller nemligen de belopp, som pensionskassan icke kan lemna; och jag vill icke bestrida att man ju kan fortgå än vidare på denna väg.

De af Herrarne, som tagit kännedom om Kongl. Maj:ts proposition, äfvensom om komiténs betänkande, torde finna, att jag i en punkt varit reservant. Om Kongl. Maj:ts proposition blifvit föremål för en allvarlig pröfning och en genomgående granskning, skulle jag jemväl ansett mig kunna kämpa för min från den Kongl. propositionen och komiténs betänkande afvikande åsigt, men då så icke skett, utan förslaget, utan någon sådan genomgående granskning, helt enkelt blifvit afslaget, har jag icke varit i tillfälle att försvara min särskilda mening. Det är naturligt att jag under sådana förhållanden afstår från min särskilda åsigt i en detaljfråga och söker, så vidt möjligt är, nå det stora målet i hufvudsak. Då den komité, hvars ordförande jag haft äran vara, afgifvit ett betänkande, som i allt väsentligt blifvit af Kongl. Maj:t godkändt och lagdt till grund för den Kongl. propositionen, anser jag min pligt vara att söka bringa denna nådiga proposition under Kammarens beslut. Jag får dock säga,

Pensionsreglering för arméns befäl. (Forts.)

att Kammarens nyss fattade beslut i afseende å flottans pensionering, ålägger mig att yrka några mindre förändringar, hvarigenom den likställighet, som förut fans mellan de nådiga propositionerna för båda vapnen, äfven må komma att finnas mellan besluten. Utan afseende således å hvad framgång mitt förslag må kunna vinna, går jag nu att, enligt hvad jag anser vara min pligt, hos Herr Grefven och Talmannen anhålla om proposition på afslag å hvad Utskottet i punkten a) föreslagit, och att i stället proposition måtte framställas på hvad jag nu skall hafva äran uppläsa:

»a) att Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående pensioneringen af arméns befäl med vederlikar må af Riksdagen bifallas med följande förändringar, nemligen:

att pension för lön till belopp af 6000 kronor och derutöfver utgår med 75 procent deraf;»

Detta till följd af Kammarens beslut rörande flottan. Pensionerna skulle således vid armén likasom vid flottan komma att utgå med 80 procent af lönerna i allmänhet, men med 75 procent af löner å 6000 kronor och derutöfver samt med hela beloppet af löner å 1000 kronor och derunder;

»att såsom löntagarens bidrag till pensioneringen skall af lönerna afdragas 4 procent årligen af mot lön svarande pension;»

Äfven detta är lika med hvad för flottan nyss blifvit beslutadt.

Jag vill äfven nämna, att jag till min förvåning hört anmärkas, att enligt det Kongl. förslaget arméns tjenstemän skulle komma att i mindre grad än förut bidraga till pensioneringen. Detta har, såsom sagdt, förvånat mig, men har förmodligen kommit deraf att, enligt reglementet för arméns pensionskassa, delegarne betala för närvarande 6 procent af sina pensioner från nämnda kassa, men skulle, enligt Kongl. Maj:t förslag, erlägga 3 procent af den fasta lönen. Om man icke har till hands komiténs betänkande, hvari alla dessa förhållanden äro uttryckta, tror jag att en blick på den Kongl. propositionen, hvaraf synes att delegarnes nuvarande bidrag under alla former utgöra 81,000 kronor, men skulle efter Kongl. Maj:ts förslag uppgå till 123,000 kronor, skall vara tillräckligt att visa, att meningen varit att arméns befäl skulle deltaga i pensioneringen i högre grad än förut. Den af mig nu föreslagna förändringen till 4 procent af pensionen skulle till och med innebära en liten förhöjning uti hvad Kongl. Maj:t föreslagit, men som, efter det förslaget angående flottan gått igenom, vore lämplig och billig. Huru det härigenom skulle gestalta sig, torde framgå af följande kalkyl, som är så enkel, att hvar och en genast kan följa densamma: En fast lön på 5,000 kronor gifver i pension 80 procent deraf, eller 4,000 kronor. Tre procent af lönen, såsom Kongl. Maj:t föreslagit, gör å 5,000 kronor 150 kronor, 4 procent af pensionen, 4,000 kronor, gör deremot 160 kronor, således en liten förhöjning.

Pensionsreglering för arméns befäl. (Forts.)

Slutligen skulle jag vilja föreslå den förändring:

«att löntagare, som för lamhet, blindhet, eller vansinne skiljes från tjensten, erhåller under sin återstående lifstid ett årligt ersättningsbelopp från allmänna indragningsstaten motsvarande full pension i stället för hela fasta lönen med afdrag af bidraget till pensioneringen.« Äfven detta är i full öfverensstämmelse med hvad nyligen blifvit af Kammaren beslutadt för flottan.

Sammanfattande hvad jag nu haft äran föreslå, får jag hos Herr Grefven och Talmannen anhålla om proposition å följande förändrade lydelse af förevarande punkt, nemligen:

«a) att Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående pensioneringen af arméns befäl med vederlikar må af Riksdagen bifallas med följande förändringar nemligen:

«att pension för lön till belopp af 6,000 kronor och derutöfver utgår med 75 procent deraf;

att såsom löntagarnes bidrag till pensioneringen skall af lönerna afdragas 4 procent årligen af mot lön svarande pension; och att löntagare, som för lamhet, blindhet eller vansinne skiljes från tjensten erhåller under sin återstående lifstid ett årligt ersättningsbelopp från allmänna indragningsstaten motsvarande full pension«.

Herr Abelin: Genom Kongl. Maj:ts nu föreliggande proposition har Riksdagen blifvit satt i tillfälle icke blott att öfva billighet och rättvisa, utan äfven att främja ett vigtigt statsändamål; ty endast såsom en gärd af billighet och rättvisa kan det betraktas, att staten för de sina tjenare, hvilka i dess tjenst offrat sina bästa krafter, tryggar ålderdomen mot nöd, och såsom ett högst vigtigt statsändamål torde det få anses att, genom att lemna tillfälle för orkeslösa och mindre tjenstbare officerare och underofficerare att taga afsked och i tid bereda rum åt yngre krafter till en mera omfattande verksamhet, såmedelst göra armén för sina ändamål så duglig som möjligt. Ligger häri en sanning och framgår häraf den föreliggande frågans stora vigt, kan man icke annat än beklaga, att frågan så sent blifvit Riksdagen förelagd, att en omsorgsfull pröfning af densamma försvårats och att Utskottet egnat så litet deltagande åt Kongl. Maj:ts proposition, att det ansett all rättfärdighet uppfylld genom att ifrågasätta ett uppskofsbeslut och hänvisa Kongl. Maj:t i och för utgörande af pensioneringen till de medel, hvilka, redan innan förändrade lefnadsförhållanden och ökad tjenstgöring inträdde, erkändes såsom för ändamålet otillräckliga, i stället för att bevilja de af Kongl. Maj:t begärda medel för pensioneringen, hvartill Riksdagen enligt mitt förmenande har en oafvislig moralisk pligt. Denna pligt synes mig förestafvad mindre af något Riksdagens föregående uttalande än af den omständigheten att Riksdagen afhändt armén de för dess aflöning anslagna tillgångar, hvilka, derest de lemnats åt armén att fritt förvaltas, skulle varit tillräckliga icke blott att bestrida aflöningen enligt nu gällande stater, utan äfven att i en

Pensionsreglering för arméns befäl. (Forts.)

icke aflägsen framtid bereda tillfredsställande pensioner. Jag klandrar icke, att Riksdagen, då ett erbjudande i denna syftning blifvit gjordt, begagnade sig deraf, men jag skulle på det högsta ogilla och anse det ovärdigt, om Riksdagen så begagnade det förhastande, som ett öfverlemnande utan alla vilkor af dessa tillgångar innebar, att den icke ville bevilja en fördel för armén, som om den vid tillgångarnas öfverlemnande fästats såsom vilkor för detsamma, skulle hafva tillkommit armén i vida högre grad än här förutsättes. Att detta erbjudande skedde, om icke af specielt intresse för den armé vi hafva, likväl af intresse för försvaret, derom finnes väl icke något tvifvel, men deraf framgår ock att erbjudandet skedde med fullt förtroende att Riksdagen skulle taga konseqvenserna af detsamma och bringa pensionerna i öfverensstämmelse med den lönestat, som vid tillgångarnas öfverlemnande ifrågasattes. Riksdagen skulle i sanning illa löna detta förtroende om den nu afsloge Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition i ämnet.

Då förhandlingarne om tillgångarnes öfverlemnande förevoro inom Riksdagen dristade jag mig förutsäga att redan vid boställenas *första* utarrenderande det för den föreslagna lönestatens utgörande behöfliga beloppet skulle, med bibehållande af öfriga tillgångar, kunna erhållas. Förutsägelsen tyckes hafva varit rigtig, ty att döma efter de från denna tid skedda utarrenderingar visar det sig att dessa öfverstigit den år 1873 uppgifna afkastningen med icke mindre än 56 proc., hvilket, derest förhållandet skulle visa sig enahanda med de till utarrendering på längre tid återstående boställena, skulle medföra en *ökad* tillgång för arméns aflöning, utgörande endast för bostadsboställena 645,216 kronor och, om de för lönefonderna utarrenderade boställena äfven inberäknades, ytterligare 435,701 kronor eller tillsammans 1,070,917 kronor. Den brist som behöfde fyllas för att kunna tillämpa nu gällande lönestater för indelta armén, utgjorde, såsom bekant är, 753,492 kronor.

Om man besinnar hvilken tillväxt i tillgång måste uppstå dels af tid efter annan ökade jordvärden, dels af de vid boställenas förnyade utarrendering, efter det de undergått en längre tids kultur, mycket högre blifvande arrendesummorna och dels af den höga afkastning, som de stora boställsskogarna rätt förvaltade skulle komma att lemna, så kan det ifrågasättas, om icke allt detta i en icke aflägsen framtid skulle lemna tillgång till såväl aflöning åt arméns befäl som pensionering af detsamma.

Om det sålunda är ådagalagdt, att Riksdagen på detta öfverlemnande af arméns tillgångar gjort en oerhörd vinst, så bör Riksdagen begagna sig deraf med klokhet och moderation och icke genom ett uppskof med beslutet i denna vigtiga fråga, äfventyra arméns tjenstbarhet och dugligheten hos det befäl, till hvilket man vill öfverlemna vården om och ledningen af de nya sakernas ordning. Jag skulle för min del vara benägen att obetingadt bifalla Kongl. Maj:ts nu föreliggande förslag, oaktadt min för vissa fall något afvikande mening; men då detta icke torde hafva utsigt att vinna Riksdagens bifall och dessutom Kammaren genom det be-

Pensionsreglering för arméns befäl. (Forts.)

slut, som nyss fattats i afseende på flottan, visat sig hylla de grundsatser som deri blifvit uttalade, så anser jag för min del att en sådan modifikation af Kongl. Maj:ts förslag är af nöden att man närmar sig detta nyss fattade beslut. Denna modifikation kan jag så mycket hellre biträda som det i en högst väsentlig punkt fullkomligt öfverensstämmer med min egen åsigt, i den nemligen, som afser att pensionskassan bör fortfarande tillhöra armén och pensioneringen till en del derifrån bestridas, samt jag, som visserligen icke finner lämpligt att, der staten ensam är pensionsgifvare, något afdrag å lönen för pensionens utgörande egde rum, gerna kan gå in på en tillökning af afgifterna för befälet, då det gäller att upprätthålla en egen kassa och pensioneringen derur. Jag skulle derföre, på grund af hvad jag nu haft äran anföra, vilja hemställa att Kammaren med afslag å Utskottets förslag för sin del beslutar:

a) att godkänna de af Kongl. Maj:t fastställda grunder för pensionernas beräknande med den förändring att för lön af 6,000 kronor och deröfver pensionen bestämmes till 75 procent af lönens belopp.

b) att under förutsättning af arméns pensionskassas bibehållande med hittills stadgadt åliggande för arméns pensionering, samt med vilkor, att vederbörande löntagare förbindas att såsom bidrag till pensioneringen årligen erlägga 4 procent af summan af pension jemte fyllnadspension, under riksstatens nionde hufvudtitel för år 1877 anvisa å extra stat ett kreditiv å 850,000 kronor för pensionernas uppbringande till de enligt ofvan nämnda grunder bestämda belopp.

Jag anser mig böra upplysa, huru denna summa af 850,000 kronor tillkommit. Den har uppkommit sålunda, att den enligt Utskottets förslag för 1877 behöfliga summan 529,500 kronor lagts tillsammans med de hittills utlemnade kreditiverna 390,500 kronor eller tillsammans 920,000 kronor, hvilken summa likväl, utan fara att man misstager sig om dess tillräcklighet, bör kunna nedsättas till 850,000 kronor derigenom att, då intet afskiljande af kassans kapital eger rum — ett sådant har ifrågasatts för Enke- och Pupillkassan till belopp af 747,794 kronor — ränteafkastningen skulle komma att betydligt öfverstiga de 150,000 kronor, hvilka, utgörande ränta å de 3 millioner kronor som ifrågasattes att till Statsverket öfverlemnas, af Utskottet beräknats såsom tillgång, samt derigenom att förhöjdt bidrag från löntagarnes sida, i händelse af tillämpning utaf det förslag jag tillåtit mig framställa, kommer att ega rum.

Grefve Lagerberg: Då Kongl. Maj:ts Proposition icke varit föremål för en genomgripande och allvarsam behandling i Stats-Utskottet, åtminstone icke en sådan behandling, som ett så vigtigt ämne kräfver, hade jag blott tänkt att söka gendrifva de för mig till en viss grad obegripliga motiv, med hvilka Utskottet sökt att beledsaga sitt afstyrkande af den Kongl. Propositionen. Då emellertid den talare, som förut hade ordet, redan gjort detta

Pensionsreglering för arméns befäl. (Forts.)

på ett uttömmande och sakrikt sätt, skall jag icke trötta Kammaren med att vidare ingå i vederläggning deraf. Då löneregleringen för armén sista året förevar i denna Kammare, hölls en grafskrift öfver den indelta armén, eller rättare sagdt öfver de stora tillgångar, som öfverlemnades till statsverket, af en viss representant från Göteborgs och Bohus län, hvilken bland annat sade, »att historien skulle gifva den Svenska Riksdagen det vittnesbörd, att den lemnat ett fullt, rundligt och hederligt vederlag för indelningsverket i den lönereglering, som då skedde». Hans yttrande beledsagades af några ord af en aktad representant från Södermanland, som beklagade, »att historien icke med detsamma kunde omtala, att Kongl. Maj:t föreslagit och Riksdagen bifallit en sådan pensionsstat för armén, att icke om tio år alla officerare i de högre befälsgraderna vore otjenstbara». Jag må verkligen säga, att det var något profetiskt i dessa ord; och med den behandling, som Stats-Utskottet gifvit åt Kongl. Maj:ts Proposition, ser det ut, som han skulle få rätt. Jag har icke kunnat underlåta att upptaga dessa ord; ty de hafva lång tid hägrat för mig, och jag hoppades alltid, att Riksdagen i en snar framtid måtte behjerta den stora och vigtiga frågan om arméns pensionering och icke uppskjuta den. Hvar och en, som känner till förhållandet, måste med ledsnad se hvarje ögonblick som dermed dröjes. Man har nyss bifallit en pensionering i afseende på flottan. Jag har, för min del, icke något emot, att samma rättvisa, som Första Kammaren öfvat emot flottan, må komma äfven armén till del, och det är väl den simplaste räknefråga att säga, huru mycket som behöfver anslås, om man vill adoptera det system, att en viss procent skall af lönen utgå och den andra delen af staten betalas.

Jag beklagar, att icke sjelfva grunden för pensioneringen blifvit diskuterad. Jag hör nemligen till dem, som anse, att staten bör utan ringaste tillskott från arméns sida besörja pensioneringen, och tror, att indelta armén i första rummet har rätt att fordra, att en dylik grundsats blir erkänd och tillämpad. Af en talare har blifvit omnämndt, att indelta arméns tillgångar, som blifvit till statsverket öfverlemnade, skulle om några år räckt till, icke blott till utbetalande af de nya lönerna, utan äfven för bestridande af pensioneringen för all framtid. Det synes mig då, att både billighet och rättvisa fordra, att icke något afdrag för pensioneringen eger rum af dessa löner, hvilka i sjelfva verket icke äro för stora. Af motiven till Utskottets betänkande ser man, att det föresväfvat en del representanter, att dessa löner äro för stora. Jag bestrider detta på det bestämdaste. Hvad indelta armén angår, kan det väl ej vara för mycket i lön för en Underlöjtnant 600 kronor; för en Andre löjtnant 900 kronor; för en löjtnant af första klassen 1,200 kronor; för en kapten af andra klassen 1,800 kronor och för en kapten af första klassen, i hvilken grad de flesta stanna, 2,800 kronor? Dessutom få de två

kronor om dagen, då de äro i tjenstgöring. Man har talat om att de fått dessa ökade löner utan någon slags ökad tjenstgöring men hvad har tjenstgöringen med lönerna att göra? Icke det minsta, enligt min åsigt. Lönen, som jag sträfvat efter, bör väl i främsta rummet vara en ersättning för den kunskap och skicklighet jag förskaffat mig samt för den skyldighet jag har att offra lif och blod för fäderneslandet. För tjenstgöringen har man gifvit militären dagaflöning.

Pensionsreglering af arméns befäl. (Forts.)

På grund af hvad jag haft äran anföra, och då det icke är värdt att orda om ett som det synes dödfödt förslag, får jag förena mig med Herr vice Talmannens yrkande om bifall till det af honom framstälda förslag.

Herr Tornérhjelm: Efter lång väntan har Kammaren fått emottaga detta betänkande från Stats-Utskottet. Det är gifvet, att en så vigtig fråga som denna afvaktats med oro både inom och utom Riksdagen Vårt försvarsväsendes framtid beror helt och hållet derpå, att militärerne skola hafva det hopp, då de lemna statens tjenst, att få en nödtorftig bergning på ålderdomen. Detta hopp har likväl svikits genom Utskottets förslag. Det är med bedröfvelse jag tror mig hafva funnit, att i denna Kammare finnes en majoritet, som ogillar Utskottets åsigt; men jag vill derföre icke kasta klander på de aktade män, som sitta i Stats-Utskottet, öfvertygad att de gjort allt hvad i deras förmåga stått; men då Medkammaren har andra principer, och invändningar blifvit gjorda emot Kongl. Maj:ts Proposition, hvilka icke varit alldeles obefogade och icke kunnat fullt vederläggas, har icke något bättre resultat kunnat åstadkommas.

Hvad motiveringen i Utskottets betänkande angår, hvimlar den af orättvisor öfver allt. Det heter, att den stora tillökning i lönerna, som armén fått, icke motsvaras af någon ökad tjenstgöring. Det är visserligen sant, att icke för ögonblicket fordras något sådant; men med afseende på den nya organisationen af armén komma större fordringar att ställas på dess officerare än förut, och det är icke Regeringens skuld att nu icke mera fordras af dem, ty det är Riksdagen, som afslagit mötesanslaget, hvarigenom officerarnes krafter icke kunna tagas mera i anspråk.

Vidare säges det, att, då officerarne lemna tjensten, kunna de väsentligen bidraga till sitt lifs uppehälle. En och annan kan möjligen göra detta, men långt ifrån alla. En officer, som egnat sig hela sitt lif åt tjensten, har icke varit i tillfälle att sätta sig in i det praktiska lifvet, och då nu boställena äro indragna, kan han icke egna sig åt jordbruk såsom förut, äfvensom han är för gammal, då han tager afsked, att kunna användas såsom styresman i de många enskilda inrättningar, som finnas; och han är således icke i tillfälle att skaffa sig uppehälle.

Så säger man, att framdeles böra officerarne i följd af de högre lönerna kunna bidraga mera till pensioneringen än förut.

Pensionsreglering för arméns befäl. (Forts.)

Således talar man å ena sidan om högre löner, och å andra sidan vill man taga bort en del af dem. Jag tror icke, att det är skäl att längre uppehålla sig vid sådana motiv, hvilka i denna Kammare säkerligen komma att ogillas, då de fleste af Kammarens ledamöter i Stats-Utskottet deremot reserverat sig. Då är frågan om sjelfva hufvudresultatet. Förutom Kongl. Maj:ts och Utskottets förslag hafva nu här blifvit framstälda två förslag af ledamöter i Kammaren; således icke mindre än fyra förslag. En föregående talare har sagt, att det är äfventyrligt att uppskjuta denna fråga. Detta må vara sant; men att nu framkasta ett nytt förslag med nya ändringar, såsom här blifvit gjordt, tror jag icke är lämpligt eller kommer att af majoriteten biträdas; och om vi också taga något af dessa förslag, skulle vi icke nalkas målet, som man önskar. Om också något af dessa förslag med knapp majoritet antages här i Kammaren, går det likväl icke vid en gemensam votering. Då frågar jag, hafva vi gagnat saken dermed?

Vidare är det en annan fråga, huruvida arméns pensionskassa skall bibehållas. För min del anser jag detta vara fullt rigtigt, och det är ett skäl, som Stats-Utskottet framstält, väl värdt att betraktas från mer än en sida. Det är litet kuriöst, att man talar om, att armén skall lemna ifrån sig sin egendom, ännu innan den medgifvit något sådant. Jag tror, att armén handlar mycket visligt, om han bibehåller sin kassa. Det kan nemligen tänka sig, att inom representationen uppstod den åsigt, att man nekade den årliga fyllnaden, och i sådant fall vore det mycket oklokt att lemna ifrån sig kassan.

Jag vill nu icke längre upptaga tiden med en sak, som icke kan hjelpas; och får jag förklara, att, med ogillande af både motiveringen och äfven det slut, hvartill Utskottet kommit, jag dock röstar för bifall till Utskottets förslag.

Grefve Beck-Friis: Ingen inom denna Kammare kan mera än jag beklaga det beslut, Utskottet i denna fråga fattat och som nu föreligger till Riksdagens afgörande. Det är nemligen för mig gifvet, att om vi icke genom pensioneringen hålla arméns befäl fullt tjenstbart, så är ett af de väsentligaste ändamålen, hvarför vi skulle derpå utgifva penningar, mer eller mindre förfeladt. Detta är en sanning som icke kan jäfvas. Då det likväl icke var möjligt att under nuvarande förhållanden i afvaktan på den blifvande härordningen och andra dervid medverkande omständigheter vid denna Riksdag genomföra en ny organisation, återstod för Utskottet icke något annat än att slå in på den väg, som det nu gjort. Jag kan icke neka till, att äfven jag haft några betänkligheter vid att antaga det af Kongl. Maj:t framstälda förslag, och jag anhåller att få i detta afseende nämna några ord.

Det har synts mig besynnerligt att då man erkänner, att man för att hålla armén fullt tjenstbar, bör gifva pension åt lön-

Pensionsreglering för arméns befäl. (Forts.)

tagarne, då de blifvit otjenstbara, man ändå säger, att dessa löntagare skola med sina löner bidraga till sin pensionering. Detta synes vara en återstod från det förhållande, som nu eger rum med pensionskassan. En annan sak synes mig äfven betänklig, nemligen att man, så länge tjenstgöringen är så olika för desse officerare, skall frångå den princip, som nu är den rådande, att en värfvad officer får 50 procent högre pension än en indelt officer; ty det är klart, att en person, som tillbringar sin tid i garnison, måste blifva förr oanvändbar än den, som jemförelsevis lugnt tillbringar sin tid på landet, der han kan derjemte egna sig åt annan verksamhet och ändå vid 50 års ålder fortfara med sin tjenstgöring. Vidare har jag icke kunnat undgå att bemärka, att Kongl. Maj:t erbjudit pensionskassan, utan att egentligen hafva hört dem, som ega denna kassa. Detta hade dock varit mindre betänkligt, om frågan hade förelegat i det skick, att det varit utsigt att vinna bifall till Kongl. Maj:ts proposition, men då detta icke var förhållandet, tror jag, att det beslut, hvartill Utskottet kommit, är det enda möjliga. På samma gång jag instämmer i sjelfva klämmen, får jag likväl protestera mot motiveringen, och då det af en föregående talare blifvit så klart ådagalagdt att icke något af dessa motiv står profvet vid en närmare granskning, vill jag inskränka mig till att yrka, det Kammaren måtte bifalla punkten a, med ogillande af motiveringen.

Herr Wennerberg: Vi stå nu vid afgörandet af den sista större och vigtigare fråga, som på grund af Kongl. Maj:ts framställning blifvit öfverlemnad till Riksdagen. Ehuru jag tror mig hafva allt skäl att frukta det lösningen af denna fråga, liksom af de flesta andra af större betydelse vid denna riksdag, kommer att blifva otillfredsställande icke allenast för Regeringen, utan äfven för saken sjelf, må detta likväl icke hindra mig att försöka i någon mån från min sida motsätta mig den åsigt, som gjort sig gällande inom Stats-Utskottet, icke blott i den redan klandrade motiveringen, utan äfven i det slut, hvartill den ledt. Motiveringen är icke lång. Den upptager icke mera än en sida af Utlåtandet, och trots det förtjenstfulla sätt, hvarpå af den förste talaren denna motivering blifvit klandrad, tager jag mig likväl den friheten att genomgå densamma i dess helhet, på det icke någon må tro, att der finnes något enda motiv af beskaffenhet att kunna leda till det slut, som blifvit Utskottets. Jag behöfver härmed icke länge upptaga Kammarens tid, ty motiveringen är lika underhaltig och lös, som den är kort.

I första punkten heter det: "att då fråga uppstår om ordnande af en pensionsstat af den omfattning, som den nu förevarande, återföres tanken ovilkorligen till det redan länge kända och vid flera föregående tillfällen framhållna behofvet af ett allmänt ordnande af pensionsväsendet för alla statens embets- och tjenstemän».

Pensionsreglering för arméns befäl. (Forts.)

Om Kongl. Maj:t hade kunnat och velat till denna Riksdag framlägga förslag till ett sådant stort allmänt pensionerande, så är jag nästan öfvertygad, att med en liten omskrifning Utskottet hade kunnat begagna sig af samma ingress för ett afstyrkande af *det* förslaget.

I den följande punkten vill dock Utskottet söka försvara denna reflexion genom att visa *möjligheten* för Kongl. Maj:t att framkomma med förslag till ett sådant allmänt ordnande af pensionsväsendet och slutar denna punkt med att säga, «det några i sakens egen natur grundade svårigheter af oöfvervinnerlig art ej kunna dervid möta». Ja, jag delar denna öfvertygelse, men tror också, att dessa svårigheter i sjelfva sakens natur varit tillräckligt stora, för att nu omöjliggöra ett dylikt förslag.

Detta erkänner också Stats-Utskottet i den tredje punkten, då Utskottet, sedan det i den andra punkten visat *möjligheten*, nu visar *omöjligheten* af sitt projekt då det säger, att «de många på olika håll redan samlade pensionsfonderna och de olika principer, efter hvilka pensioneringen för särskilda tjenstemannaklasser är ordnad, göra det emellertid knappast möjligt att nu ifrågasätta pensionsstaternas sammanförande till vissa allmänna kategorier». Då Utskottet här erkänt detta, har jag vid denna punkt icke något vidare att anmärka än det, att Utskottet anser, att arméns pensionering «torde lämpligast böra fortfarande såsom hittills af arméns pensionskassa ombesörjas med bidrag af statsmedel». Jag vill i det afseendet påminna derom, att Kongl. Maj:t och hela hans statsråd är af en alldeles motsatt åsigt, såsom synes af anförandet till statsrådsprotokollet, der det heter: «åsigten om olämpligheten af arméns delvisa pensionering genom dess egen pensionskassa har äfven delats af Riksdagen». Att Kongl. Maj:t har i allo gillat de åsigter, som i statsrådsprotokollet äro uttalade, gäller för mig mer än Utskottets sväfvande förmodan. Men icke nog härmed; äfven Riksens Ständer hafva för icke länge sedan häri hyst en med nuvarande Stats-Utskott olika åsigt, då de för något öfver tio år sedan anhöllo «att Kongl. Maj:t täcktes vidtaga de åtgärder, som funnos lämpligast till förberedande af en sådan reglering af pensionsväsendet för armén, att *hela* pensioneringen måtte kunna af statsverket öfvertagas». Men denna åsigt har äfven sträckt sig längre fram. Den har nemligen omfattats af 1875 års riksdag, då den i sin underdåniga skrifvelse den 3 maj 1875 uttalar den mening, att genom fördelningen af de nya aflöningsförmånerna i fast lön med flera förmåner «torde, då framdeles fråga om reglering af pensionsstaterna ifrågakommer, kunna så anordnas, att, genom pensionsbeloppens ställande i lämpligt förhållande till den egentliga lönen, statens fordran, det arméns befäl inom vissa grader må ega skyldighet att vid viss uppnådd ålder lemna plats för yngre krafter, kan, utan kränkning af den enskildes rätt, varda tillgodosedd». Häri ligger onekligen ett önskningsmål, om också icke så bestämdt uttaladt som i Riksens Stän-

ders skrifvelse, att pensioneringen borde åtminstone till det väsentligaste af staten öfvertagas.

Pensionsreglering för arméns befäl. (Forts.)

I fjerde punkten säger Utskottet: «Genom den nästlidet år för armébefälet genomförda löneregleringen blef aflöningen för detta befäl högst väsentligen förbättrad, och utan fara för misstag torde det kunna sägas, att Riksdagens önskan att åstadkomma jemnhet i aflöningen och förenkling i statsförvaltningen genom alla löners bestämmande i kontant gjorde densamma benägen att medgifva lönernas sättande till högre belopp, än som eljest kunnat ifrågakomma». Ja, *med* fara af misstag vågar jag tro, att skälet var ett annat och sådant, att det i denna stund borde hos Riksdagen verka en ganska stor benägenhet att gå Kongl. Maj:ts önskan i denna fråga till mötes. Helt visst var det nemligen den åtgärd, som i afseende på militieboställenas utarrendering då vidtogs, som framkallade denna benägenhet, vid höjandet af lönerna, men som, om den saknas vid frågan om pensionerandet, skall låta den löneförbättring, som då skedde, möjligen blifva en löneförsämring i framtiden.

Det heter vidare i femte punkten: «obestridligt är, att ett missförhållande uppstått mellan lönerna och pensionernas belopp; men för Utskottet vill det synas, som borde just den så väsentliga förhöjningen i aflöningen inom alla grader af arméns befäl kunna anses grundlägga skäliga anspråk på ett mera verksamt deltagande från detta befäls sida i kostnaderna för deras pensionering». Riksdagen har dock erkänt, hvad jag nyss tog mig friheten uppläsa, att blott genom pensionsbeloppens ställande i *lämpligt* förhållande till den egentliga lönen, blir det möjligt för Kongl. Maj:t att, när han finner det nödigt, fordra att den och den officeren skall lemna sin tjenst och taga mot pension.

Den följande, sjette punkten har jag en viss svårighet att yttra mig om, emedan jag icke är rätt säker, om jag begripit den. Jag tror dock, att icke heller i denna punkt finnes anfördt något af synnerlig betydelse. Det heter der: «Då, på sätt i statsrådsprotokollet är anmärkt, pension i sjelfva verket är att betrakta såsom en redan intjent lön för fullgjordt arbete, lärer det ej kunna förnekas, att ett bifall till Kongl. Maj:ts nu föreliggande förslag skulle utgöra en ytterligare och ingalunda obetydlig löneförbättring för armén.» Ja, det är härvid vigtigt att veta, om Stats-Utskottet har samma åsigt som Kongl. Maj:t, att det nemligen är *en redan intjent lön*, eller icke. *Har* Utskottet en sådan åsigt, så torde det vara klart, att det är en *skyldighet* för staten att betala ut, hvad han sålunda blifvit skyldig. Har återigen Utskottet *den* åsigten att det *icke är en intjent lön*, utan i vanlig mening en pension, torde det vara lika klart att den, såsom sådan, icke kan anses som en *löneförbättring*. Så vidt *jag* alltså kan begripa denna punkt, innehåller den ingenting.

I sista punkten heter det: «Visserligen skulle staten emot öfvertagandet af pensioneringen bekomma utaf arméns pensions-

Pensionsreglering för arméns befäl. (Forts.)

kassas fonder ett belopp af 3,000,000 kronor, men då statens utgifter för pensioneringen redan nu skulle ökas med öfver 500,000 kronor och sedermera alltjemt stiga, så att de ansetts, då pensioneringen blifvit fullt genomförd, komma att uppgå till mer än 2,000,000 kronor årligen, lärer öfverlemnandet af förstberörda belopp ej böra tilläggas något nämnvärdt inflytande på bedömandet af nu förevarande fråga«.

Det kommer ju an på, *huru* man bedömer denna fråga. Bedömer man den ur inskränkt ekonomisk synpunkt, så är det rätt hvad Utskottet säger. Gör man icke detta, utan ser efter hvad man för landets försvar vinner genom dessa två millioner kronor årligen — en summa, som jag på grund af Professor Gyldéns beräkningar, tror icke vara den verkliga, som kommer att visa sig, utan större — i det man får ett fullt tjenstbart armébefäl, så tvekar jag, huruvida jag ens ur ekonomisk synpunkt skulle anse denna summa så synnerligen stor. Vi veta hvad vår armé redan kostar, då vi se på budgeten, och vi veta också, att dessa två millioner, lagda till denna kostnad, göra en högst betydande summa, men det är också ett högst betydande resultat vi äro skyldiga att eftersträfva, icke blott ur militärisk utan, hvad mera är, ur allmänt fosterländsk synpunkt.

Detta är nu motiveringen, och med åberopande af densamma säger Utskottet derefter »att det icke kunnat understödja den Kongl. propositionen. *En* inom Utskottet har dock *kunnat* detta, hvadan understödet åtminstone icke måtte hört till de s. k. fysiska omöjligheterna. Han har förmodligen *kunnat* det derföre, att han är militär, och således icke betraktat frågan blott ur ekonomisk synpunkt; och önskligt hade varit, om flere inom Utskottet hade *kunnat* vara af samma åsigt som han, ty då hade måhända förhoppningen om framgång för Kongl. Maj:ts förslag blifvit större. Då så icke skett, skulle jag likväl vilja med glädje nämna, att åtminstone motiveringen blifvit ogillad af åtskillige andra bland denna Kammares utskottsledamöter, men jag måste säga, att om också motiveringen är klen, så är icke sjelfva slutpåståendet, i hvilket de instämt, mycket bättre. Det resultat, hvartill man här har kommit, är ett af dessa vanliga, vid hvilka man alltmer och mer fått vänja sig, ett intetsägande i sak, ett hopkopplande af osammanhängande ärenden, ett undanskjutande af allt, som rör vårt försvarsväsende och ett ringaktande af hvad Kongl. Maj:t vill för detsamma göra. När skall man behjerta, att det är nödvändigt att någon gång börja att skaffa sig en fast utgångspunkt för behandlingen af denna vår vigtigaste fråga? Detta kunde ske nu, utan att dermed lägga hinder i vägen för hvilken blifvande arméorganisation som helst. För hvarje år som går, kommer det armébefäl, som vi nu ega, att åldras och blifva mer och mer otjenstbart. Häri skulle jag dock icke se något så fruktansvärdt, om icke följden af ett afslag på pensionsförslaget blefve att, när icke de gamla och otjenstbara gå sin väg, icke heller yngre krafter

Pensionsregleringen för arméns befäl. (Forts.)

kunna komma in; och detta skall förr eller senare verka i grunden förstörande på hela vår armé. Ty då icke någon utsigt finnes till befordran, skola år efter år de dugligaste officersämnena bland ungdomen vända sig åt andra lefnadsbanor och inom en tid af 8—10 år skall redan finnas en lucka i vårt yngre armébefäl, som man skall få svårt att någonsin fylla, enär den småningom skall flytta sig fram och ådagalägga en hel svaghetsperiod inom befälet kanske just på en tid, då man behöfde hafva det utrustadt på bästa sätt.

För min del skulle jag helst yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag, som jag af anförandet till statsrådsprotokollet finner icke allenast vara för armén och landet godt och ändamålsenligt, utan också trots de utgifter, som det skulle framkalla, dock lemna den största valutan; men då jag fruktar, att Kongl. Maj:ts förslag kanske äfven inom denna Kammare skall få en allt för betydande minoritet för sig, förenar jag mig, med afslag å första punkten af Utskottets förslag, i det af vice Talmannen gjorda yrkande.

Grefve Hamilton: Då frågan om löneregleringen för armén vid sista riksdagen förevar, antydde jag mina farhågor, att om icke i sammanhang dermed en förändrad och förbättrad pensionering af armén kom till stånd, den skulle inom loppet af tio år vara nära otjenstbar. Om jag i något hänseende nu skulle vilja förändra detta yttrande, skulle förändringen endast gå ut på, att jag tagit till tiden allt för lång. Det är genom en i Krigsvetenskaps-Akademiens Tidskrift tryckt afhandling utredt, huru det står till med åldersförhållandena inom arméns särskilda grader, och jag vill icke trötta Kammaren med att uppläsa siffror, som finnas i tryck tillgängliga för hvar och en; men jag vill blott påpeka, att då det kan inträffa inom ett regemente, att af 12 kaptener 7 äro öfver 60 år, eller ganska nära derintill, kan man lätt föreställa sig, huru tjenstbarheten i händelse af krig skulle vara vid detta regemente; och detta så mycket mera som krigskonstens utveckling i senare tider går just derhän att fordra mindre af de stora massorna än af den personliga skickligheten hos individen, hvaraf följer, att den mindre afdelningen, såsom hos oss kompaniet, får en vida större taktisk betydelse än förut, då man slogs i större massor och deras ledning var det väsentligaste. Då jag således varmt önskar, att frågan om arméns pensionering måtte så snart som möjligt komma till afgörande, står valet för närvarande emellan åtskilliga olika förslag, och man har endast att väga mellan hvilka af dem man bör välja, då det icke lönar mödan att framkomma med något nytt. Genom det beslut, som Kammaren fattat i afseende på flottans pensionering, är det nästan icke någon möjlighet att antaga Kongl. Maj:ts proposition oförändrad, emedan det skulle förutsätta en brist på följdrigtighet i beslut, som Kammaren väl icke skulle vilja låta komma sig till last. Hvad Utskottets förslag angår, kan jag också omöjligen bi-

Pensionsreglering för arméns befäl. (Forts.)

träda detsamma. Jag är icke så lycklig som en talare, hvilken förklarade, att ehuru han ogillade både motiven och slutet i Utskottets betänkande, han ändock yrkade bifall till Utskottets förslag. Man kan tänka sig, att man kan ogilla motiven men gilla slutet och då yrka bifall dertill; men att ogilla båda delarne och ändock antaga slutet till sitt beslut, hvarför man måste ansvara, kan jag åtminstone icke vara med om, och jag tror icke, att någon klokhet kan bjuda en så otrolig sjelfförsakelse. Frågan gäller att påskynda afgörandet af arméns pensionering, och frågan blir då, kommer man verkligen ett steg på denna väg genom det beslut Utskottet har föreslagit? Det antyder visserligen några sväfvande åsigter hos Riksdagen; men vi veta, huru sådana uttryck, som Utskottet här har begagnat, kunna användas vid en följande Riksdag till olika tolkningar, och måste äfven inom Regeringen, som skall pröfva Utskottets förslag, åstadkomma en ovisshet, huru ett förslag verkligen skulle se ut, som skulle vinna Riksdagens bifall. Klokheten synes mig då i högre grad bjuda, att man helt enkelt framställer sin mening. Det kan ju hända, att denna mening vinner åtminstone så stark minoritet i den Andra Kammaren, att den kan blifva Riksdagens beslut, och om också detta icke inträffar, utan vid en gemensam votering Andra Kammarens beslut gör sig gällande, har likväl Kongl. Maj:t af de olika beslut, som blifvit fattade, en vida bättre ledning till bedömande af hvad som är representationens mening. Skulle, såsom jag hoppas, flertalet ogilla Stats-Utskottets förslag i sitt slut, men ändock bifalla det, skulle Kongl. Maj:t kunna anse, att detta är båda Kamrarnes gemensamma mening. Det är icke första gången, man tillstyrker oss att vilseleda Kongl. Maj:t, för att gå Andra Kammaren till mötes. Vi hafva beklagligen följt detta råd en gång förut; men jag har, för min del, beslutit att icke göra om det, såvidt jag kan undvika det, och jag vill åtminstone med min röst strida emot hvarje försök i sådan rigtning. Det synes således, att Kammaren på frågans och diskussionens nuvarande ståndpunkt icke har att välja emellan mer än två förslag, nemligen Herr Vice Talmannens och Herr Abelins förslag. I sådant fall gifver jag företrädet åt det sistnämnda, då det är uppenbart, att Andra Kammarens ledamöter, såvidt man kan döma af deras åsigter efter Utskottets betänkande, önska, att armén må bibehålla sin pensionskassa; och då ett bibehållande af denna kassa står i öfverensstämmelse med det beslut, Kammaren redan fattat angående flottans pensionering, synes det mig vara skäl, att i det beslut, som Kammaren kommer att fatta, bibehålla pensionskassan för armén. Detta är i sjelfva verket den väsentligaste skilnaden emellan båda förslagen, ty båda upptaga i öfrigt pensioneringen efter samma grunder, som Kongl. Maj:ts förslag och båda två få samma afgifter af de tjenstgörande officerarne, som Kammaren redan godkändt i afseende på flottan. Det tillägg, som Vice Talmannen gjort angående sjuka och svagsinta, anser jag icke vara af den betydelse, att jag tror, Kammaren hafva skäl att upprepa det be-

Pensionsreglering för arméns befäl. (Forts.)

slut, som fattades angående flottan, helst man kan vara något tveksam om dess ändamålsenlighet. Då således genom det af Herr Abelin framstälda förslag det blir alldeles klart, hvad Kammaren vill, och då detta förslag hufvudsakligen åstadkommer alldeles detsamma, som genom ett bifall till Kongl. Maj:ts proposition skulle åstadkommits, med undantag af pensionsbeloppen för dem, hvilkas löner öfverstiga 6,000 kronor, anhåller jag att få yrka bifall till Herr Abelins förslag.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf att anslag blifvit utfärdadt till sammanträdets fortsättning kl. 7 e. m.

Grefve Sparre: Det är naturligtvis högst obehagligt för mig att taga till ordet efter de utmärkta talare, till hvilkas ord Kammaren alltid så gerna lyssnar, ty jag kan ej nu vänta mig att Kammaren skulle följa mitt anförande med någon synnerlig uppmärksamhet och dock skulle jag högeligen önska att en sådan komme mig till del. Ty jag vill så gerna visa att det ej är brist på intresse för lösningen af frågan om arméns pensionering som dikterat det beslut, hvartill Utskottet i föreliggande betänkande kommit. Jag vågar till och med påstå att intresset hos flera af dem som inom Utskottet röstat för afslag å Kongl. Maj:ts proposition i föreliggande fråga ej varit mindre varmt för en billig och rättvis lösning af frågan om arméns pensionering än hos dem som nu så starkt klandrat Utskottet för dess negativa resultat, yrkande att något nu genast måste vidtagas för att få frågan löst. Till Utskottets beprövande har förelegat förslag såväl till flottans som arméns pensionering, men båda dessa förslag byggda på olika grunder. För bifall till förslaget om arméns pensionering var ifrågasatt att största delen af arméns pensionskassas kapital skulle till statsverket öfverlemnas mot det att staten skulle öfvertaga pensioneringen.

Arméns befäl skulle ytterligare till bidrag för pensioneringens upprätthållande erlägga 3 procent af sina löner, hvilket motsvarar 3,75 procent af föreslagna pensionsbeloppen.

Amiralitets krigsmanskassan skulle deremot behålla sina fonder och endast af staten erhålla det bidrag, som erfordras till pensioneringens upprätthållande inom flottans befälscorps. I pensionsafgift skulle flottans officerare erlägga 4 procent af föreslagna pensionsbeloppen.

Då förhållandena vid armén och flottan ingalunda tala för befogenheten af olika grunder för pensionsväsendets ordnande, så förelåg för Utskottet att välja emellan förslagen så vida någotdera vore antagligt, och sedan söka bereda ett nytt förslag för den andra staten i öfverensstämmelse med de grunder som Utskottet funnit vara att föredraga. Så har skett. Förslaget till flottans pensionsstat är med få förändringar af Utskottet tillstyrkt och af Kammaren bifallet och hvad arméns pensionering angår är Kongl. Maj:ts proposition afstyrkt och en skrifvelse föreslagen, hvari Riksdagen skulle anhålla om ett nytt förslag »grundadt på bibe-

Pensionsreglering för arméns befäl. (Forts.)

hållande af arméns pensionskassa och höjandet af delegarnes bidrag, så att det understöd, som från statens sida erfordras ej i så hög grad, som nu blifvit af Kongl. Maj:t ifrågasatt, öfverstiga sammanlagda beloppet af de nu beviljade kreditiven».

Jag ber nu få redogöra för de skäl, som, enligt mitt förmenande, tala för att ej Kongl. Maj:ts förslag till arméns pensionering kan godkännas.

Först och främst synes det mig i hög grad motbjudande att om, som Kongl. Maj:t föreslår, pensionskassan öfverlemnas till staten och denna öfvertager pensioneringen, af arméns befäl fordra en afgift motsvarande 3 procent af deras löner.

En sådan afgift är i sjelfva verket endast en förminskning i de löner statsmakterna förra året bestämde och står illa tillsammans med de motiv, som för arméns pensionering framstälts, ty deri framhålles först i andra rummet behofvet af försörjning för arméns befäl efter afskedstagandet. I det första är ställdt som vigtigt statsändamål befordrandet af arméns tjenstduglighet och då stämmer det föga att dess befäl skall särskildt betala en afgift för det armén skall blifva tjenstduglig. Skall staten öfvertaga pensioneringen synes det mig att staten ej bör fordra någon pensionsafgift af arméns befäl, då ej staten fordrat någon dylik af de civila tjenstemännen för den rättighet de erhållit att vid viss ålder få hela sin lön i pension.

Deremot får denna afgift en helt annan karakter om den ingår till arméns egen pensionskassa. Det är då ej staten som förbundit sig pensionera arméns befäl. Denna pensionering besörjer det sjelft, dels genom de årliga pensionsbidragen, dels genom de räntor de uppbära å de samlade fonderna. Staten understöder sedan endast de enskilda bemödandena och möjliggör för dem att pensionsbeloppen komma i öfverensstämmelse med de anslagna lönerna och att afskedstagande kan ske vid den ålder, då statens fördel fordrar detsamma.

Då jag dessutom tror att pluraliteten af arméns befäl önskar pensionskassans bibehållande, anser jag häri ett skäl till afslag å Kongl. Maj:ts förslag.

Mitt andra skäl är att krigsbefälet ej blifvit tillfrågadt om de ingå på öfverlemnande till staten af arméns tillhörighet, arméns pensionskassa. Det är visserligen sant, att på grund af Rikets Ständers skrifvelse af den 5 Oktober 1860, det år 1865 samlade krigsbefälet medgaf öfverlemnandet af arméns pensionskassa till staten emot att staten öfvertog pensioneringen, men fäste härvid vissa vilkor, hvilka Rikets Ständer enligt skrifvelse af den 9 Juni 1866 icke godkände, hvarefter frågan förföll. Det bifall, som 1865 års krigsbefäl lemnade till kassans öfverlemnande, är sålunda förfallet och sedan dess har ej krigsbefälet yttrat sig härom.

Skulle Riksdagen nu antaga Kongl. Maj:ts förslag om kassans öfverlemnande till staten, måste derföre Regeringens och Riksdagens sammanstämmande beslut underställas krigsbefälet till god-

kännande och detta sätt att gå tillväga synes mig icke vara förenligt med god ordning. Jag känner väl af historien att krigsbefälet en gång varit en stat i staten, men tror icke det är något skäl att återupplifva ett dylikt missförhållande.

Pensionsreglering för arméns befäl. (Forts.)

Som en anmärkning mot Kongl. Maj:ts förslag vill jag äfven anföra att pensionerna för värfvade och indelta armén blifvit satta lika. Så länge som indelta arméns tjenstgöringsskyldighet bibehålles sådan den nu är, synes mig inga skäl tala för att frångå den skilnad, som nu förefinnes emellan den indelta och värfvade arméns pensioner.

Slutligen synes mig inga skäl förefinnas som betinga en lägre pensionsafgift vid armén än vid flottan. Enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle pensionsafgiften för armén blifva 3 procent af lön eller 3,75 procent af föreslagen pension, då vid flottan denna skulle blifva 4 procent af pensionen.

Ser jag på de kostnader för staten, som utförandet af de föreslagna pensionsstaterna skulle betinga, finner jag dem ringa vid flottan då deremot vid armén nuvarande statsbidrag 390,500 skulle genast stiga 1877 med 530,000 och sedermera uppgå till 1,200,000 i stället för nu utgående 390,500 kronor, och frågar jag hvarifrån denna betydliga stegring i kostnaderna kan härleda sig, så måste svaret blifva: af den likställighet som förutsättes emellan indelta och värfvade arméns pensioner, af den lägre pensionsåldern vid armén och af den lägre pensionsafgift dess befäl skulle erlägga; och frågar jag mig hvarföre denna pensionsafgift blifvit satt lägre vid armén, då pensionsåldern dessutom är lägre der, och söker fördenskull efter tillståndet inom de respektiva pensionskassorna, så finner jag ytterligare att arméns är vida lägre i proportion än flottans. Man har kallat dessa pensionskassor ett arf ifrån gångna tider. Flottans arf är sålunda större än arméns, dess befäl började mer än 100 år före arméns befäl att lemna bidrag till pensioneringen och ändock fordras nu för arméns befäl lägre pensionsålder, lägre pensionsafgift.

Det har visserligen blifvit sagdt att vi stå i skuld till armén, derför att vi i fjol indrogo arméns boställen och dessa i en framtid skola rikligen ersätta staten de uppoffringar, som staten åtagit sig för genomförande af löneregleringen för armén — ja till och med lemna öfverskott. Jag ber att få svara härpå att mig veterligen voro dessa boställen ej indelta arméns egendom, de voro endast under en följd af år öfverlemnade till armén i och för befälets aflöning, men återtogos af statsverket mot det att staten anslog de nödiga medlen till nämnda aflöning i likhet med hvad för andra tjenstemän förut egt rum. Detta skäl synes mig sålunda ej vara något skäl.

Ett förslag är visserligen här under diskussionen i Kammaren väckt om att med höjande af pensionsafgiften till i likhet med för flottan bestämda 4 proc. af pensionens belopp och med iakttagande af de nedsättningar till 75 proc. af lönens belopp

Pensionsreglering för arméns befäl. (Forts.

för vissa högre tjenstemän, som Kammaren beslutat vid behandlingen nyss af frågan om flottans pensionering, Kammaren skulle godkänna de grunder till arméns pensionering, som af Kongl. Maj:t blifvit föreslagna.

Detta förslag skulle visserligen komma att låta en del af mina anmärkningar förfalla, men flera och vigtiga sådana qvarstå dock. Utom det betänkliga deri att godkänna ett under diskussionens lopp väckt, opröfvadt förslag synes mig det af Herr Abelin framstälda förslaget innehålla flere oegentligheter och är dessutom ej fullt rättvist.

Herr Abelin har visserligen höjt pensionsafgiften till 4 proc., eller till likhet med för flottan, men bibehållit den lägre pensionsåldern vid armén. En kapten vid armén skulle derigenom få full pension vid 50 år, men ej vara förpligtad att taga afsked förr än vid 53 år. Kaptenen vid flottan får ej pension förr än vid 55 år och skall taga afsked vid denna ålder. Jag lemnar å sido huruvida den betydliga förökning i kostnader, som kommer att ega rum på grund af denna tidigare rätt till full pension, verkligen motsvaras af den större tjenstduglighet armén derigenom skulle vinna, och om ej skäl derföre vore att sätta åldern för det obligatoriska afskedstagandet och för rättighet till erhållande af full pension lika vid armén och flottan; men jag påstår att det ej är rättvist fordra 5 års pensionsafgifter mer af flottans än af arméns befäl för vinnandet af samma förmån; att det är obilligt att lemna en sjöofficer, som tager afsked vid 50 års ålder, endast ½ eller efter 5 år ⅔ af den pension en arméns officer, som erhåller afsked vid samma ålder bekommer; att om någon förmån skall lemnas någon af dem framför den andra, denna förmån bör tillkomma den, hvilkens förmåga i följd af pensionskassans storlek att bidraga till pensioneringen är den minsta; att derföre, om den lägre pensionsåldern måste bibehållas för armén, denna förmån måste ersättas af arméns befäl genom högre pensionsafgifter än som blifvit för flottan bestämda.

Utom dessa skäl till att ej kunna instämma i Herr Abelins förslag, har jag ännu ett, som jag dock med tveksamhet anför, ty jag vet att det ej klingar väl i denna Kammare, och det är, att jag tror det vara klokt att nu ej sträcka sina fordringar högre än hvad Utskottets förslag innehåller, ty att döma efter hvad som inom Utskottet förekom, fruktar jag att man lätt kan förlora allt, om man fordrar allt.

Antages deromot Utskottets förslag, så har Riksdagen bifallit frågan om pensionering af flottans befäl och lagt en grund för ordnandet af pensioneringen inom armén, hvarå denna inom kort torde blifva byggd.

Bifalles deremot Herr Abelins förslag, fruktar jag detta kan komma att inverka på Medkammarens beslut i afseende å flottan, och måhända der föranleda ett afslag å densamma.

Jag tror derföre, att om man vill befordra en snar och god lösning af frågorna om arméns och flottans pensionering, så bör

man inskränka sig till Utskottets förslag. Den andra frågan, eller den om arméns pensionering, kan då ej underlåta att som en mogen frukt snart vara färdig att plockas.

Pensionsreglering för arméns befäl. (Forts.)

Jag vet visserligen, att mången nu skulle gerna vilja göra mer för lösningen af den onekligen vigtiga frågan, än blott en skrifvelse derom, och att ett bifall till Utskottets förslag skulle för dem innebära en verklig uppoffring, men jag tror för den goda sakens skull, att en sådan uppoffring erfordras, ty risken af att ej göra den är för stor.

En talare i min närhet har skarpt kriticerat Utskottets motivering. Jag ämnar ingalunda ingå på försvar af densamma, ty den innehåller mycket, som jag måste ogilla.

Jag har dock ej reserverat mig deremot, då jag fäste mera vigt vid en lämplig redaktion af klämmen än vid densamma. Kammaren torde äfven finna att den står i föga sammanhang med det slut, hvartill Utskottet kommit.

Från Afdelningen kom nemligen denna motivering som motivering till en kläm, Kammaren finner upptagen uti en reservation af Herr Carl Ifvarsson mot Utskottets betänkande. Med denna kläm står motiveringen i full öfverensstämmelse, men ej med den förändrade lydelse som denna kläm fick vid ärendets behandling i Utskottet, oaktadt de förändringar som då äfven infördes i motiveringen.

På grund af hvad jag anfört, får jag, innan jag slutar mitt anförande, vördsamt anhålla om bifall till Utskottets förslag, ty det är min varma öfvertygelse att det är på den vägen man lättast och bäst löser frågan om arméns och flottans pensionering.

Herr de Maré, Gustaf: Jag anhåller att för min del få instämma i de yttranden, som afgifvits af herrar Abelin och grefve Hamilton. På hvilka grunder man än vill basera ett nytt försvar, så lär väl det första vilkoret för att det skall blifva ett verkligt försvar vara, att armébefälet blifver fullt tjenstbart, och att detta icke kan blifva förhållandet, om man icke sätter pensionerna till sådana belopp, att de äldre och icke längre tjenstbara kunna taga afsked med hopp att fortfarande kunna existera, det är för mig alldeles klart. Då så är förhållandet, tror jag icke man förfar rigtigt, om man uppskjuter frågan om armébefälets pensionering, till dess en ny härordning kan blifva af Kamrarne antagen; det vore att alltför länge uppskjuta verkliggörandet af det första vilkoret för vår armés duglighet. På detta hufvudsakliga skäl samt många andra, vid hvilka jag nu icke vill uppehålla mig, då de på ett mycket bättre sätt redan blifvit framstälda af Herr Abelin och Grefve Hamilton, anhåller jag att få instämma med dem och yrkar således bifall till det af herr Abelin gjorda förslaget.

Herr Wijkander: På den punkt, dit diskussionen nu hun-

Pensionsreglering för arméns befäl. (Forts.)

nit, tror jag man bör söka undvika att tala för långt och för mycket i frågan; jag ber derför blott att få i korthet redogöra för min ställning till densamma. Till följd af åtskilliga betänkligheter, som jag hyser mot flera punkter i Kongl. Maj:ts proposition, finner jag mig förhindrad att lemna min röst åt densamma, äfven i det modifierade skick, hvari den blifvit upptagen af Herr vice Talmannen i det af honom framstälda förslaget. Deremot har Herr Abelin uppstält ett förslag, som efter mitt förmenande, på samma gång det med hänsyn till pensionsbelopp och pensionsafgifter tillförsäkrar armébefälet samma fördelar, som flottans befäl genom Kammarens beslut, så vidt på detsamma beror, nyss erhållit, tillika på ett praktiskt sätt så vidt möjligt är undanrödjer de menliga följder i afseende på arméns tjenstbarhet, som ett bifall till Utskottets förslag kunde föra med sig. Jag ber Herrarne ihågkomma, att i den af Utskottet föreslagna skrifvelsen till Kongl. Maj:t förutsättes, att vederbörande skola i ämnet höras, och dessa vederbörande äro krigsbefälet, en tung och kostsam apparat, som icke han höras när som helst eller årligen. Ett bifall till Stats-Utskottets förslag skulle således innebära ett uppskof icke blott för ett år, utan möjligen för en ganska lång tid, och verkningarne deraf på arméns tjenstbarhet skulle blifva så stora och oroväckande, att endast detta är för mig ett tillräckligt skäl att rösta emot Utskottets förslag. På de grunder jag nu anfört ber jag att inför Kammaren få förklara, att jag vid voteringen kommer att gifva min röst åt Herr Abelins förslag.

Herr Ekman, Carl: Åtskillige af de föregående talare, som haft anmärkningar att framställa mot Stats-Utskottets förslag i den nu föredragna punkten, hafva dervid yttrat den åsigten, att Utskottets hemställan om afslag å Kongl. Maj:ts proposition i detta ämne i sjelfva verket icke innebure något annat än en förklaring, att man icke ville infria den förbindelse i afseende å armébefälets pensionering, som vore en gifven följd af det vid föregående riksdag skedda afträdandet af indelta arméns tillgångar till statsverket. Jag medgifver, att man kan vara berättigad att hysa en sådan uppfattning, då man läser en reservation, som är detta betänkande vidfogad. Men denna reservation är dock icke afgifven af mera än en af Utskottets ledamöter, och jag torde väl knappast behöfva för herrarne försäkra, att inom Utskottet rådde en allvarlig vilja att söka göra hvad som billigtvis kunde fordras för att se armébefälets anspråk på en förbättrad pensionering till godo. Men med den allra bästa vilja i detta fall har det efter min uppfattning varit alldeles omöjligt för Stats-Utskottet att bifalla den proposition, som Kongl. Maj:t i detta ämne till innevarande Riksdag afgifvit. Det må vara som den föregående talaren yttrade, att ett hörande af armébefälet skulle medföra mycken kostnad och att det är en tung apparat; men jag tror dock det är nödvändigt att begagna denna apparat, innan man föreslår Riksdagen att fatta

Pensionsreglering för arméns befäl. (Forts.)

ett beslut i denna fråga, då ju eljest detta beslut skulle kunna till all väsentlig kraft och verkan upphäfvas, om armébefälet vägrade att ingå på de vilkor, som innehölles i detsamma. Detta är ett af de skäl, hvarför jag för min del icke kan finna, att frågan i närvarande stund befinner sig i det skede, att man kan åt densamma gifva en lösning; och det andra är, att det åtminstone för mig är motbjudande att, sedan jag vid föregående riksdag varit med om ett beslut om reglerandet af lönerna för hela armébefälet, jag nu vid en följande riksdag skulle deltaga i ett annat beslut, som ginge derpå ut, att samma personer, som fått sina löner reglerade, nu skulle, för att erhålla en förbättrad pensionering, en sak hvars behöflighet jag måste erkänna, afstå från vissa procent af sina nyligen bestämda löner. Helt annorlunda ställer sig frågan, om armébefälet blifvit hördt och sjelft förklarat, att det för att förbättra sina pensioner vill bidraga med vissa procent af lönerna. För att Stats-Utskottet skulle kunnat bringa till lösning en fråga, som i detta skick kommit till Riksdagen, hade det efter min uppfattning icke funnits någon annan utväg, än att Stats-Utskottet skulle sjelft hafva satt sig ned och uppgjort grunderna för arméns pensionering; och det lär väl säga sig sjelft att Stats-Utskottet icke kan vara i tillfälle att göra något sådant. När således Utskottet icke kunnat vidtaga någon åtgärd för frågans lösning, så återstod efter min uppfattning intet annat att göra än hvad Utskottet nu föreslagit Riksdagen, nemligen att förklara, att Kongl. Maj:ts proposition, sådan den nu framkommit till Riksdagen, icke kunde af Riksdagen bifallas, och att de kreditiv, som erfordrades för att bibehålla pensionerna vid samma belopp som hittills, fortfarande ställdes till Kongl. Maj:ts disposition för detta ändamål. Utskottet har helt enkelt inskränkt sig härtill, och jag vågar påstå, att man icke är berättigad att i Utskottets afslag å Kongl. Maj:ts proposition läsa något annat. Vidare har Utskottet i en följande punkt tillåtit sig göra en framställning om aflåtande af en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t. Denna punkt är visserligen ännu icke föredragen; men jag har hört åtskillige andra talare yttra sig om densamma, och jag ber derför att äfven för min del få säga, att, jemte det jag tror, att för närvarande intet annat är att göra än afslå Kongl. Maj:ts proposition och ställa nödiga medel till Regeringens förfogande för pensionernas upprätthållande, vore det dock högeligen önskvärdt, om en sådan skrifvelse, som här föreslagits, blefve till Kongl. Maj:t aflåten, emedan i densamma finnes uttalad en tanke, som jag tror att Riksdagen bör låta sig vara angeläget att bringa till Kongl. Maj:ts kännedom, nemligen att det vore lyckligt, om pensioneringen af landt- och sjöförsvaret kunde ordnas efter någorlunda samma grunder. Jag får vördsamt anhålla om proposition på bifall till Utskottets hemställan i förevarande punkt.

Grefve af Ugglas: Jag har, såsom herrarne funnit, reserve-

Pensionsreglering för armén's befäl. (Forts.)

rat mig mot motiveringen till Stats-Utskottets föreliggande betänkande, men då jag icke finner, det kan vara skäl att hålla något liktal öfver hvad som för oss alla i denna Kammare torde vara att anse såsom en död och begrafven sak, så vill jag beträffande densamma nu helt enkelt inskränka mig till att säga, att hufvudskälet för mitt ogillande varit, att den icke innehåller någon ledning för Kongl. Maj:t, på grund hvaraf han skulle kunna inkomma till Riksdagen med något nytt förslag i ämnet, äfvensom att der skulle kunna mellan raderna läsas, ehuru icke tydligt uttaladt, åtskilligt, som säkerligen icke är af beskaffenhet att vara till någon nytta vid uppgörandet af det nya förslaget. Men oaktadt allt detta kan jag icke inse, att man, hvad sjelfva saken beträffar, kan komma till något annat slutresultat än Utskottet här gjort. Herrarne böra ihågkomma, att frågan, till följd af de egendomliga förhållanden som här föreligga, icke blifvit verkligen granskad. Man må skylla den saken på Utskottet, och till en del har Utskottets Ordförande svarat derpå. Man må äfven i främsta rummet skylla på den afdelning, som beredt frågan, och i det fallet har jag min andel af ansvaret. Men herrarne torde sjelfva inse, att vid behandlingen af en så svår och i åtskilliga detaljer invecklad fråga som denna, hvarvid så divergerande åsigter gjorde sig gällande, att det måhända icke fans mera än en tanke gemensam för dem alla, nemligen att något måste göras, medan de åter i afseende på sättet voro väsentligen olika, det icke varit tänkbart för Utskottet att, sedan det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget ansetts icke böra gillas, kunna för Kamrarne framlägga något nytt sådant. Vid sådant förhållande hemställer jag till Kammarens ledamöter, huruvida det kan vara lämpligt eller ens rigtigt, att Kammaren nu, utan att hafva fått tillfälle att bilda sig ett sjelfständigt omdöme om alla de olika grunder, som blifvit framlagda i denna pensioneringsfråga, fattar sitt beslut på blotta förtroendet till en eller annan persons mera mognade omdöme. Jag tror, att frågan är alldeles för vigtig för att på det sättet behandlas och derpå bygga ett svar till Kongl. Maj:t, hvilket jag fruktar, på sätt en ärad talare förut ehuru i motsatt mening antydt, lätteligen kunde blifva vilseledande.

Jag ber nu till en början få fästa uppmärksamheten på, att tvänne ledamöter af Kammaren, som båda äro kompetenta att döma i denna sak, hysa olika uppfattning om de förändringar, som skulle kräfvas i Kongl. Maj:ts proposition. Jag får vidare tillägga att, äfven om man antager de förändringar, som innehållas i Herr Abelins förslag, och dertill lägger hvad Herr vice Talmannen i afseende å en särskild paragraf föreslagit, finnes det åtminstone ett par andra punkter i det Kongl. förslaget, som jag för min del icke skulle kunna understödja; och jag vill särskildt i det fallet hänvisa till hvad Kongl. Maj:ts proposition i 11:te punkten innehåller i fråga om pensionstagare från armén, som tillika uppbär annan aflöning eller pension å rikets stat.

Pensionsregleringen för arméns befäl. (Forts.)

Det föreslås der, att sådan pensionstagare ej skulle vara förpliktad att afstå mera än en tredjedel af militärpensionen, oberoende af till huru stort belopp den andra pensionen eller aflöningen stiger. Man säger nu, att detta är i fullkomlig öfverensstämmelse med hvad nyss blifvit medgifvet för flottans officerare. Men härvid förekommer den väsentliga olikheten, att de två tredjedelarne af hela pensionsbeloppet, som dessa officerare i sådant fall skulle få behålla, utgå från amiralitetskrigsmanskassans tillgångar, d. v. s. befälets egen egendom, och endast den tredjedel, de skulle förlora, eller den s. k. fyllnadspensionen, utgöres af statsmedel. För armén deremot blefve förhållandet helt olika, ty om, såsom det finnes antydt i statsrådsprotokollet, den slutliga kostnaden för arméns pensionering skulle uppgå till ett belopp af två millioner, så skulle nära $\frac{2}{3}$ af detta belopp utgöras af statsverkets tillskott; och om då en pensionstagare skulle i nu omförmälda fall hafva rättighet att behålla två tredjedelar af pensionen, så skulle ju den största delen af detta belopp komma att tillsläppas af staten. Jag finner det visserligen fullt rigtigt, att en del af pensionen får bibehållas för att ersätta den pensionstagare, som i stället för att lägga armarne i kors fortfarande egnar sin tjenst åt staten; men det är dock en betydlig skilnad, om en mindre lön skulle jemte pensionen åtnjutas, än om en militär i de högre graderna, som tager afsked vid 55 års ålder, sedermera skulle erhålla en landshöfdingplats eller annan dylik befattning och dervid jemte den betydliga lön, som honom då tillkomme, tillika skulle få behålla en pension af statsmedel, som kunde uppgå till 1,800 eller 2,000 kronor. Det finnes ett eller annat i den vägen, som jag tror behöfver ändras i Kongl. Maj:ts proposition, och då, såsom jag hoppas, frågan en gång, efter att hafva blifvit fullständigt beredd, återkommer för att diskuteras i Kamrarne, är jag öfvertygad, att Kammaren skall finna åtskilligt utöfver hvad nu blifvit vidrördt, som torde vara väl förtjent af att tagas i betraktande. Vid sådant förhållande är det efter min uppfattning icke rätt att fatta ett beslut blott på god tro och utan möjlighet att bilda sig ett eget omdöme i saken. Det är visserligen ledsamt, att ett uppskof måste ega rum; men ett sådant måste dock ske i hvilket fall som helst, då ju krigsbefälet bör höras för den ökade pensionsafgift, som äfven efter Herr Abelins förslag skulle utgå; i det afseendet tror jag således icke, att ett afslag skulle förorsaka något längre dröjsmål. Jag önskar så varmt som någon, att arméns pensionering måtte med det snaraste blifva på ett tillfredsställande sätt ordnad; men i valet mellan att antaga Kongl. Maj:ts proposition i dess nuvarande skick eller till och med något af de ändringsförslag, som här af åtskilliga talare blifvit framstälda, och att för det närvarande afslå densamma, måste jag sluta mig till det senare alternativet; och jag får derför för min del anhålla om bifall till Stats-Utskottets hemställan i förevarande punkt.

Pensionsreglering för arméns befäl. (Forts.)

Herr Berg, Johan Theodor: Då jag är en varm vän af arméns tjenstbarhet, skulle jag i hög grad önska ett bifall till den förbättring af armébefälets pensioner, som förhållandena må kunna föranleda. Jag kan derför icke neka, att jag högeligen beklagar, att det föreliggande Kongl. förslaget först i år framkommit till Riksdagen, eller rättare att man icke hellre uppsköt framläggandet af den i fjol af Kongl. Maj:t gjorda och af Riksdagen antagna framställningen om icke blott löneregleringen för armén, utan äfven afstående af indelta arméns tillgångar. Den frågan hade då lämpligen kunnat afgöras i sammanhang med den nu förevarande om arméns pensionering. Här har redan af flere talare på ett slående och förtjenstfullt sätt framhållits ohållbarheten af de motiv, som Utskottet satt framför sin hemställan i detta betänkande; också hafva många af Utskottets ledamöter deremot reserverat sig, andra hafva med tystnad förbigått dem, och sjelfve ordföranden i Stats-Utskottet har icke heller, så vidt jag kunnat förstå, tagit dem i försvar. Jag behöfver således i detta afseende endast förena mig i de yttranden, som härom afgifvits i synnerhet af två framstående ledamöter af Kammaren. Oaktadt detta allmänna ogillande af motiven hafva dock flere talare yrkat bifall till Utskottets förslag; och jag får upprigtigt erkänna, att jag för min del icke kunnat rigtigt fatta de skäl härför, som blifvit framstälda af tre af Stats-Utskottets ledamöter. Om jag rätt förstått Grefve Sparres yttrande, så var orsaken hvarföre han önskade bifall till Utskottets förslag den, att han icke ville att Kammarens nyss fattade beslut om flottans pensionering skulle blifva sönderrifvet. Den ärade ordföranden för Stats-Utskottet åter syntes mig hysa ännu större välvilja för arméns befäl än Kongl. Maj:t sjelf eller de ledamöter af Kammaren, som framstält modifierade förslag för frågans lösning. Han tycktes nemligen anse, att vilkoren för pensions erhållande borde blifva ännu fördelaktigare än nu blifvit föreslaget, eller att officerarne skulle slippa allt afdrag å sina löner. Det skulle högeligen glädja mig, om jag i detta afseende förstått honom rätt, och om ett sådant förslag ett annat år kunde vinna bifall. För min del vågar jag dock icke lita på hvarken det förra eller det senare; det lär väl icke gå så lätt att få Stats-Utskottet eller Riksdagen att acceptera ett förslag, som ginge derpå ut. Vid sådant förhållande tror jag, det är mycket lämpligare och ändamålsenligare, att hvar och en nu direkt uttalar sig för den mening, som han anser för den bästa, och jag får då för min del, på de af Herr Abelin och Grefve Hamilton utvecklade grunder, sluta mig till det af den förstnämnde framlagda förslaget.

Herr Ribbing, Carl: Jag ämnar icke beröra denna vigtiga fråga i dess allmännelighet eller söka framdraga några skäl för angelägenheten af att bringa frågan till en snar lösning. Detta har blifvit så väl och fullständigt gjordt af föregående ärade talare på södermanlands- och östgötabänkarne, att jag för min del

icke har något vidare i detta afseende att tillägga, utan endast ber att få instämma i hvad de hafva yttrat. Jag skall endast söka att gendrifva några skäl, som här blifvit från motsidan anförda för ett uppskof med frågans afgörande.

Pensionsreglering för arméns befäl. (Forts.)

Det har af en ärad ledamot af Stats-Utskottet blifvit sagdt, att om frågan nu uppskötes, skulle vi ett annat år få se såsom en mogen frukt nedfalla för våra fötter en ny pensionsstat för armén och denna då i full öfverensstämmelse med den pensionsstat, som nu blifvit af Första Kammaren antagen för flottan. Men om man jemför det förslag, som här inom Kammaren blifvit framställdt af en ärad talare på östgötabänken, Herr Abelin, med just denna pensionsstat för flottan, skall man finna, att det nämnda förslaget nästan till alla delar öfverensstämmer med samma pensionsstat. Då kan jag heller icke fatta, huru på samma gång man gifver på hand att man ett annat år skall antaga en pensionsstat för armén, lika med den nu föreslagna för flottan, man skall kunna säga, att man med bästa vilja i verlden icke kunnat komma till annat resultat än det, hvari Utskottet stannat. För min del finner jag icke, hvarföre man icke då redan vid denna riksdag skulle antaga de grunder, som, i närmaste likhet med pensionsregleringen för flottan, blifvit af Herr Abelin föreslagna.

Vidare har af en ärad utskottsledamot blifvit yttradt, såsom en varning till Kammaren, att man borde taga sig till vara att grunda sitt beslut på en eller annan talares enskilda omdöme i denna fråga. För min del anser jag, att det förslag, som af Herr Abelin blifvit framställdt, visserligen kan betraktas såsom en enskild ledamots omdöme i frågan; men detta förslag ligger såsom jag nyss påpekat, så nära det af Kammaren godkända förslaget till pensionsreglering för flottan och öfverensstämmer med detta i så hufvudsakliga delar, att om man rörande det senare förslaget bildat sig ett omdöme, har man säkerligen gjort det också om det förra.

Här har äfven framdragits såsom ett skäl för uppskof, att krigsbefälet bör höras först i frågan, och icke sist. År 1865 hördes visserligen krigsbefälet först, och Riksdagen yttrade sig sedan; men med hvad resultat är kändt. För min del tror jag, att man förfarit fullt rigtigt, då man utgått från den åsigt, att krigsbefälet bör höras sist i frågan, och Riksdagen yttra sig först. Jag vet verkligen icke, hvad som skulle vara förloradt hvarken för Riksdagens anseende eller i öfrigt, om krigsbefälet skulle, sedan Riksdagen, under förutsättning af krigsbefälets godkännande, fattat sitt beslut, få deröfver yttra sig.

Det är nu icke skäl att upptaga Kammarens tid längre. Jag skall endast anhålla att få med detta hafva uttryckt, att jag till alla delar förenar mig i det förslag, Herr Abelin framstält.

Herr Tornérhjelm: Jag ber endast att få yttra några ord till svar åt den ärade talaren på södermanlandsbänken, som strödde

Pensionsreglering för arméns befäl. (Forts.)

sitt fina attiska salt öfver det yttrande, jag för en stund sedan fälde, att jag ogillade både Utskottets motivering och det slut, hvari Utskottet stannat, men det oaktadt ville bifalla Utskottets förslag. Ja! det sade jag verkligen, och jag säger detsamma äfven nu. Jag gratulerar den ärade talaren, om han under sin långa och skiftesrika politiska bana aldrig nödgats göra något, somhan icke sjelf gillat. Den menniska är sannerligen lycklig, som aldrig blifvit satt i den ställningen. Omständigheternas makt kan eljest understundom vara sådan, att man nödgas göra det man gör motvilligt, för att dock kunna vinna det bästa möjliga resultat.

Jag skulle lifligt önska, att jag i denna stund kunde rösta för bifall till Herr Abelins eller Herr vice Talmannens förslag; men då jag tror, att jag derigenom skulle aflägsna mig från det hufvudmål, jag vill vinna, en tillfredsställande pensionering af armén, så underkastar jag mig, hvad jag annars icke tycker om eller att lemna min röst åt Utskottets förslag. Det vore rätt väl om Herrarne icke ville låta förleda sig af de vackra fraserna, som man här strött omkring sig, att vi skola hålla fast vid principer och göra det, som är rätt o. s. v. Det är mycket bra; men derigenom utkastar man en handske, som icke kommer att göra den effekt, man åsyftar, utan som i stället kommer att göra saken mycket skada. Vi spela här om två hufvudtitlar; vi hafva visserligen fattat vårt beslut om den ena, men Andra Kammaren har ännu icke uttalat sig om någondera. Låtom oss se till, att vi icke spela bort båda.

Ehuru jag således ogillar Utskottets förslag, yrkar jag dock bifall till detsamma.

Herr Widén: Då jag deltagit i detta betänkande, som här föreligger, men icke blifvit antecknad såsom reservant i afseende å den af Utskottet begagnade motiveringen, ber jag att nu få inför Kammaren tillkännagifva, att jag, lika med några vid betänkandet antecknade reservanter, icke kunnat gilla denna motivering.

I afseende på det slut, hvartill Utskottet i första punkten kommit, har jag under de omständigheter, som förelågo, icke kunnat finna något bättre att göra än att instämma i detta slut. Jag ber dervid att få uttala min protest mot den beskyllning, som från åtskilliga håll framkastats derom att Utskottet med detta sitt slut haft för afsigt att undanskjuta frågan på ett sådant sätt, att det åsyftade målet, en tillfredsställande pensionering af armén, skulle alldeles omintetgöras. Det har åtminstone icke på något vis varit min tanke, och jag har icke heller, af hvad som i Utskottet föregått, anledning antaga att ens någon från denna Kammare haft ett sådant syfte. Tvärtom har meningen varit, att, då Kongl. Maj:ts förslag nu icke förelåg med så nöjaktiga grundbestämmelser att pluralitetet derför kunde vinnas, tillfälle borde beredas Kongl. Maj:t att om igen granska dessa bestämmel-

Pensionsreglering för arméns befäl. (Forts.)

ser, och på samma gång tid lemnas de tvehogsne att närmare begrunda och sätta sig in i frågan, på det att det mål, som Kongl. Maj:t åsyftat och som för armén är af så stor vigt, skulle kunna på bättre sätt vinnas, än som nu varit möjligt. Det bästa beviset derpå att Utskottet verkligen haft ett sådant syfte ligger i den andra punkten af betänkandet, der Utskottet ju uttryckligen föreslagit att i en skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att han täcktes taga denna fråga under förnyadt öfvervägande och åter framlägga den för Riksdagen på något modifierade grunder, hvarigenom densamma skall kunna nå en lycklig lösning.

Jag har endast velat tillkännagifva denna min uppfattning af frågan, och jag tror, att under närvarande förhållanden det lyckligaste vore, om Kammaren ville instämma i hvad Utskottet föreslagit, hvadan jag för min del anhåller om bifall till Utskottets framställning.

Herr Mannerskantz: Jag kan väl fatta, att Kammaren med otålighet ser hvarje ytterligare förlängning af diskussionen i denna fråga, och jag skall derför endast yttra några få ord. Jag hade verkligen icke tänkt att här taga till ordet; men jag har blifvit uppkallad af ett yttrande från talaren på Skånebänken, hvilket jag ej vill lemna obesvaradt. Jag står icke på samma ståndpunkt i afseende å vigtiga frågors behandling som han. Han anser sig vid bestämmande af sitt votum böra rätta sig efter hvad han anser *klokt*. Jag åter anser mig böra rätta mig efter hvad jag anser *rätt*, och det gör jag vid hvarje tillfälle, temligen obekymrad om jag får flertalet i denna Kammare på min sida eller icke och ännu mindre om att göra det säkert fruktlösa försöket att förutsäga hvad som skall hända i den andra Kammaren. Men jag kan denna gång flytta mig öfver på hans ståndpunkt och ställa mig på den af honom så prisade klokhetsgrunden. Han har då sagt, att det vore skäl att här bifalla Utskottets förslag, emedan vi eljest skulle riskera åtskilligt obehag, som han antydde eljest skulle inträffa i den andra Kammaren. Jag deremot tror verkligen, att om de flesta bland Första Kammarens ledamöter gilla de åsigter, Herr Abelins förslag uttrycker, så är det icke blott en pligt för Kammaren, utan det är också klokt att nu bifalla detta förslag och icke Utskottets. Ty det är för mig klart, att om vi i det beslut, som här fattas, icke allenast bestämdt inlägga hvad vi tänka, utan ock med dessa våra tankar uttryckligen sammanbinda beloppet för det anslag vi vilja lemna, så kan det lätt hända, att våra tankar, äfven om de gillas af majoriteten inom representationen, genom ett lätt möjligt afslag i Medkammaren af mom. b, dock blåsas med vindkastet derifrån, och att vi sedan få ingenting qvar deraf. Klokheten bjuder oss derföre att uttala, hvilka förändringar i hufvudsak vi anse böra ske i Kongl. Maj:ts

Pensionsreglering för arméns befäl. (Forts.)

förslag, och att med vårt ändringsförslag sammanbinda det anslag som för detsammas tillämpning kan erfordras.

För min del finner jag det vara af en så utomordentlig vigt, att vi — synnerligast med afseende å den, fastän emot afstående af en för armén mycket dyrbar tillhörighet, förlidet år beslutade förhöjningen af en större del af armébefälets löner, och som, om pensionerna icke ställas i rätt förhållande till lönerna måste förorsaka ett stillestånd i befordringarne inom armén — ju förr dess hellre må erhålla en tillfredsställande pensionering af armén, att, ehuru jag finner starka skäl i vissa ganska vigtiga hänseenden tala mot Kongl. Maj:ts förslag, och ehuru detta förslag sannolikt skulle väl tåla vid äfven andra modifikationer än dem, som af Herr Abelin, i afseende å de dock mest väsentliga felen i Kongl. Maj:ts förslag, hafva blifvit ifrågasatta, jag dock icke tvekar att uttala såsom min åsigt, att Kammaren bör förena sig om det af Herr Abelin framstälda förslaget. Ty äfven om man icke, att döma af den tillförsigt hvarmed åtskilliga talare här yttrat sig i sådan syftning, kan räkna på, att Kammarens beslut blir Riksdagens beslut, har Kammaren då både lemnat möjligheten att få den ökade pensioneringen redan nu beslutad eller, om det ej lyckas, åtminstone på ett så tydligt och bestämdt sätt som möjligt uttalat, till den framtida kraft och verkan det kan hafva, hvad Kammaren anser vara det rätta. Jag tror ock att, oberoende af alla smärre betänkligheter, man kan hysa emot antagandet af Herr Abelins förslag, Första Kammaren nu bör genom sitt beslut visa, att, om den förlidet år begick den oförsigtigheten att antaga en föreslagen lönereglering för armén och, såsom det högt satta priset derför, utan förbehåll till staten afstå samtliga indelta arméns boställen, men utan att på samma gång ordna dess pensionering, Kammaren nu ridderligt vill godtgöra denna sin oförsigtighet genom att i första ögonblicket, då tillfälle dertill erbjuder sig, honorera det löfte, som måste anses ligga under det föregående med fordran om så stor uppoffring förenade beslutet. Jag tillstyrker på det varmaste bifall till Herr Abelins förslag.

Herr Frisk: Den föreliggande frågan är af så stor vigt, att äfven jag ber att deri få yttra några ord. Jag kan för min del icke godkänna hvarken den af Utskottet begagnade motiveringen eller det slut, hvartill Utskottet kommit. Om denna fråga förekommit i fjol i samband med frågan om afträdandet af den indelta arméns boställen, är jag fullt öfvertygad, att Riksdagen skulle bifallit hvad Kongl. Maj:t nu föreslagit. Jag tror äfven, att de skäl, Herr Abelin framdragit, äro tillräckligt talande, och jag anser, att både billighet och rättvisa fordra, att Riksdagen för dess del bifaller hvad Herr Abelin föreslagit. Då af de uppgifter om boställens utarrenderingar, som redan föreligga, framgår såsom sannolikt, att inom ganska få år det icke skall kosta staten något att bestrida både den ökade aflöningen till armén och en förhöjd

pensionering, finner jag äfven deruti ett skäl för att bifalla Herr Abelins förslag.

Pensionsreglering för arméns befäl. (Forts.)

Jag får således anhålla, att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, ville godkänna Herr Abelins förslag.

Grefve af Ugglas: Jag har endast några få ord att säga till den näst siste talaren. Han yttrade, att ifall meningen med ett votum, som af Kammaren afgifves, är att det skall uttrycka Kammarens åsigt, så vore det väl också rigtigt, att Kammaren här uttalade hvad den tänkte; att således Kammaren, ifall den vore af motsatt åsigt med Utskottet, gåfve sådant tillkänna, och om Kammaren godkände Herr Abelins förslag, uttryckte sitt gillande deraf. Detta är alltsammans mycket rigtigt; men jag hemställer först och främst till den ärade talaren, om han förmått att under den korta tid, som varit denna fråga tillmätt, egna en så uttömmande granskning åt alla dessa tjugu punkter, som konstituera Kongl. Maj:ts förslag, att han kan med full öfvertygelse säga att han gillar alla dessa punkter i de delar, en modifikation deraf icke blifvit af Herr Abelin föreslagen? Och om också den ärade talaren för sin del gjort en sådan granskning och på grund deraf bildat sig det omdömet, att allt hvad Herr Abelin i det Kongl. förslaget lemnat oanmärkt, likasom de delar af förslaget, deri Herr Abelin instämt, är förtjent af Kammarens godkännande, så frågar jag, huru många af Kammarens öfriga ledamöter hafva väl, efter den uteblifna detaljgranskningen i Utskottet och med den kortfattade diskussion, som här egt rum, kunnat stadga sitt omdöme i frågan? Och då man icke gjort detta, kan det då vara rätt att säga till Kongl. Maj:t, att man gillar det, som man icke varit i tillfälle att pröfva? Jag tror icke, att Kammaren gjorde rätt deri att i närvarande stund på god tro fälla ett votum, som jag är öfvertygad, att Kammaren, då frågan en gång kommer igen, skulle finna sig icke kunna till alla delar gilla.

Herr Mannerskantz: Till svar å hvad talaren på Uplandsbänken nyss yttrat vill jag nämna att jag visserligen har yttrat, att jag anser mig böra handla efter hvad jag vid hvarje tillfälle finner vara rätt. Men jag har dervid ingalunda gjort mig den föreställningen, att jag skulle i hvarje biomständighet kunna så träffa det rätta, att jag envist bör fasthålla dervid, utan jag har endast tillförsett mig att kunna yrka på att få rätt gjordt i det som är hufvudsak.

Då jag nu anser såsom hufvudsak att snart komma till ett resultat i fråga om arméns pensionering, emedan, om man skulle dröja dermed ännu några år, arméns tjenstduglighet blefve förstörd och landet derigenom äfven i det afseendet blefve snart nog försvarslöst, är det gifvet, att, om det skulle vara så lyckligt att hvad jag här förordat såsom Kammarens beslut blefve

Pensionsreglering för arméns befäl. (Forts.)

Riksdagens beslut, jag måste finna mig uti att låta de många betänkligheter fara, hvilka jag hyser och skulle försökt göra gällande mot detaljerna i det Kongl. förslaget, om man lemnat oss tid dertill, både genom att icke fatta förra Riksdagens förhastade beslut och derigenom att Stats-Utskottet nu icke dröjt med sitt yttrande till Riksdagens sista timmar. Det är icke blott arméns pensionering, det här gäller, utan hela landets försvar, som obestridligen måste anses väsentligen menligt påverkas af befälets af en alltför hög ålder beroende minskade tjenstduglighet, och om jag än hade många flera och större betänkligheter mot Kongl. Maj:ts förslag, sådant som det nu väsentligen är af Herr Abelin förbättradt, än jag verkligen har, skulle jag vid det förhållandet ändock låta dem vika, för att komma till ett någorlunda tillfredsställande slut i denna vigtiga sak.

Herr Statsrådet Weidenhielm: Jag har icke haft tillfälle att följa diskussionen i Kammaren; men det har blifvit mig sagdt, att här, likasom i Medkammaren, den Kongl. propositionen icke skulle hafva någon utsigt att gå igenom. Jag anser mig då böra uttrycka den tanken, att det för frågan vore lyckligt, om åtminstone det af Herr Rosensvärd framstälda amendementet till propositionen blefve antaget.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade afgifvits följande yrkanden, nemligen: 1:o att det förevarande momentet skulle bifallas; 2:o att Kammaren, med ogillande af den till stöd för Utskottets hemställan begagnade motivering, måtte bifalla det slut, hvartill Utskottet kommit; 3:o af *Herr vice Talmannen*, att Kammaren skulle antaga följande förslag:

a) att Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående pensioneringen af arméns befäl med vederlikar må af Riksdagen bifallas med följande förändringar, nemligen:

att pension för lön till belopp af 6000 kronor och derutöfver utgår med 75 proc. deraf;

att såsom löntagarnes bidrag till pensioneringen skall af lönerna afdragas 4 proc. årligen af mot lön svarande pension, och

att löntagare som för lamhet, blindhet eller vansinne skiljes från tjensten erhåller under sin återstående lifstid ett årligt ersättningsbelopp från allmänna indragningsstaten motsvarande full pension.

samt slutligen 4:o af *Herr Abelin*, att Kammaren måtte antaga ett förslag af följande lydelse:

a) att godkänna de af Kongl. Maj:t framstälda grunder för pensionernas beräknande med den förändring, att för lön af 6000 kronor och deröfver pensionen bestämmes till 75 procent af lönens belopp;

b) att, under förutsättning af arméns pensionskassas bibehållande med hittills stadgade åliggande för arméns pensionering, samt med vilkor att vederbörande löntagare förbindas att såsom bidrag till pensioneringen årligen erlägga fyra procent af summan af pension jemte fyllnadspension, under Riksstatens nionde hufvudtitel för år 1877 anvisa å extra stat ett kreditiv å 850,000 kronor för pensionernas uppbringande till de enligt ofvannämnda grunder bestämda belopp.

Pensionsreglering för arméns befäl. (Forts.)

Härefter framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till momentet, hvarvid svarades talrika nej jemte åtskilliga ja, sedermera proposition på momentets godkännande med ogillande af motiveringen, då svaren utföllo med talrika nej, blandade med många ja, vidare proposition på antagande af *Herr vice Talmannens* förslag, hvilken proposition på enahanda sätt besvarades, och slutligen proposition på antagande af *Herr Abelins* förslag, då svaren utföllo med talrika och starka ja, blandade med många nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Efter förmälan, det Kammaren egde att bestämma, hvilketdera af de öfriga tre yrkandena skulle utgöra kontraproposition vid den begärda voteringen, framstälde Herr Grefven och Talmannen särskilda propositioner på dessa yrkanden samt förklarade sig hafva funnit med öfvervägande ja besvarad propositionen derå, att *Herr vice Talmannens* förslag skulle utgöra kontrapropositionen vid voteringen.

Som votering om kontrapropositionens innehåll äskades, hemstälde Herr Grefven och Talmannen, huruvida Kammaren såsom nejproposition vid kontrapropositionsvoteringen antoge bifall till momentet med ogillande af motiveringen, och då härtill svarades många ja, blandade med nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Till följd häraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

"Den, som vill, att, vid blifvande votering om antagande af det förslag, Herr Abelin i anledning af mom. a i Stats-Utskottets utlåtande N:o 77 framstält, kontrapropositionen skall innehålla bifall till det af Herr vice Talmannen afgifna förslag, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Pensionsreglering för arméns befäl. (Forts.)

Vinner nej, antager Kammaren såsom kontraproposition vid hufvudvoteringen bifall till det förevarande momentet med ogillande af motiveringen."

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 31.

Nej — 71.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition för hufvudvoteringen:

«Den, som bifaller det förslag, Herr Abelin i anledning af momentet a i Stats-Utskottets utlåtande N:o 77 framstält, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, bifalles det ifrågavarande momentet med ogillande af motiveringen.»

Vid denna omröstnings utgång befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 63.

Nej — 42.

mom b.

Herr Wijkander: Efter den utgång som voteringen angående första punkten fick, anhåller jag att få yrka afslag å den nu föredragna punkten.

Öfverläggningen förklarades slutad och momentet afslogs.

Anmäldes och bordlades:

Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 11, angående beräkningen af tull-, post-, stämpelpappers-, bränvinsbrännings- och hvitbetssockertillverkningsmedlen;

Äfvensom Första Kammarens tillfälliga Utskotts utlåtanden:

N:o 20, angående ändring i Kongl. Maj:ts nådiga byggnadsstadga för rikets städer; och

N:o 21, i fråga om beredande af ökad kontroll å de arbetare, som utom deras hemort användas.

Herr *Wallenberg* begärde och erhöll ledighet från riksdagsgöromålen under sex dagar från den 13 dennes.

Justerades 6 protokollsutdrag för detta sammanträde; hvarefter Kammaren åtskildes klockan ½ 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.